

LUPȚA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

.. .. APARE
sub direcția unui
comitet de redacțiune.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserțiuni după învoială.
Scrisori netruncate se refuză.

Chlopy și Vinț.

Niciodată! a zis Majestatea Sa în ordinul de zi dela Chlopy, drept răspuns la reclamarile zgomotoase ale revoluționarilor domesticiți de astăzi, cari voiau să stoarcă dela El comanda maghiară.

Niciodată! a scris eri la loc de frunte șovinistul „Bud. Hirlap“, vorbind de sufragiul universal făgăduit popoarelor cu atâtea jurămînți sfinte.

Un *niciodată* a răsunat însă și Dumineca trecută în Vinț din gura deputatului nostru iubit dl dr. Iuliu Maniu care a anunțat că poporul românesc și deputații români nu vor mai suferi *niciodată* să fie disconsiderate drepturile lor, și nu vor suferi să se mai amâne introducerea sufragiului universal făgăduit de Majestatea Sa și de guvernul Său.

Războiul s'a declarat pe față.

*

Cinismul șoviniștilor dela „Bud. Hirlap“ e fără păreche. În numele partidului care mai mult a proclamat această cerere a popoarelor, care mai ales acestui punct din programul său are să mulțumească că a ajuns partidul cel mai puternic în țară, în numele partidului kossuthiștilor declară că „introducerea sufragiului universal otrăvește toate instituțiile libertății și schimbă în primejdie orice garanție constituțională. Ea zmulge din mâinile maghiarilor libertatea și armele tradiționale ale aspirațiilor naționale și face din ele instrumente primejdioase în mâinile dușmanilor“.

„B. H-p“ renunță la sufragiul universal și falsifică consecințele lui firești, fiindcă de acest drept ar fi să se împărtășiască nu numai fiii „marei națiuni“, ci și desmoșteniții celorlalte națiuni nedreptățite!

Sunt prin urmare minciună și declarațiile recente ale miniștrilor că la toamnă se va prezenta Camerelor proiectul despre sufragiul universal; sunt minciună toate câte s'au scris până acum în presa maghiară în interesul acestei reforme. Minciună brutală și cinică.

„Dacă viața constituțională a reînviat numai ca să introducă în lege dorințele absolutismului și, punându-se în serviciile scopurilor din trecut, să oblescă calea unui absolutism viitor, — atunci acest constituționalism nu

are nici o valoare. Și dacă națiunea e amenințată că va pierde acest constituționalism în cazul când nu va realiza sufragiul universal: n'are motive să deplângă această pierdere. Să ne ia din mâni arma dacă au putere, — dar națiunea n'o poate da de bună voie, cu tradarea sa proprie!“

Aproape în acelaș timp în care, într'o cameră a redacției, Măria Sa dl Rákosi Ienő, urmărit de fantoma imperialismului maghiar, scria aceste declarații revoltătoare, — la țară, în fața alor mii de alegători deputatul român dl dr. Iuliu Maniu — fără să știe — i-a dat și răspunsul cuvenit, între aprobările zgomotoase ale celor de față.

„M. Sa a întărit partidul kossuthist în scaunul guvernamental numai cu condiția ca după votarea legilor mărunte necesare să se ia în proiect votul universal. Noi puteam să forțăm partidul să se țină de angajament, ni s'a făcut însă promisiunea solemnă, că la toamnă va urma această lege. Ce va fi la toamnă încă nu știm, Ceea-ce știm însă este, că a face o lege e foarte lesne, dar a o face meșteșugit, atunci e mai greu. Le-am dat voie guvernanților să se gândească până la toamnă asupra acestui punct și atunci vom începe campania. Atunci vom face declarația, că s'a isprăvit cu vorbele goale și trebuie aduse la îndeplinire fapte.“

Nutrim convingerea, că acest parlament nu reprezintă voința poporului, prin urmare trebuie să-i dea loc altuia. *În convingerea aceasta noi ne vom folosi de toate armele parlamentare, ca la toamnă nimica altceva să nu să poată isprăvi în parlament decât crearea votului universal!“*

Chlopy și Vinț! Iată cele două stânci de cari se vor frânge valurile egemoniei nejustificate a unei clase de oligarhi lacomi de putere.

La Chlopy li-s'a spus acestor feudali, că nici-odată nu vor putea realiza aspirațiile lor distrugătoare de pace, la Vinț li-s'a atras luarea aminte că popoarele încep a nu mai putea răbda. Până acum au cerut, cu umilință și cucernicie, astăzi pretind cu energie, iar mâne își vor lua drepturile cu forța.

La Vinț s'a anunțat lupta hotărâtoare. Să luăm aminte cu toții!

Soluția d-lui Kristóffy. (*Eventualele urmări ale sufragiului universal*). Intervievat de corespondentul lui „Neues Wiener Tagblatt“ dl Kristóffy, fostul ministru al internelor și autor al ideii sufragiului universal, se ocupă de grava situație politică.

După ce constată că în adevăr există nemulțumiri pe toată linia și că multe din aceste nemulțumiri se datoresc împrejurării, că partidul kossuhist nu este în stare a se ține de promisiunile făcute în opoziție, declară că situația nu poate fi schimbată decât prin demisiunea guvernului. Această demisiune va trebui să urmeze în curând, căci îndată ce se va pune în discuție legea despre contingentul de recruți, se vor da pe față toate gravaminele opoziției ascunse.

Odată guvernul demisionat, începe în mod firesc epoca sufragiului universal. Fostul ministru vorbește apoi de *consecințele* acelei legi și găsește că întâia consecință va fi reorganizarea partidelor și mai ales concentrarea elementelor radicale într'un singur partid. Vom avea pe de-o parte un bloc radical, căci după părerea d-lui Kristóffy elementele radicale de toate nuanțele sunt în majoritate astăzi. Pe de altă parte vom avea un bloc conservator, al claselor istorice, feudale. Liberalii de odinioară în mare parte își vor da întâlnire în blocul radical.

— „Dar naționalitățile?“ întrebă corespondentul ziarului vienez.

— „După credința mea, zise Kristóffy, partidul naționalităților în actuala sa organizație nu se poate menține. Ca și celelalte, acest partid este constituțional. Iar dacă într'o parte formațiunile constituționale sunt înlocuite prin alcătuirii economice și sociale, e foarte natural ca partidul naționalităților să treacă prin acelaș proces de transformare. Acest partid se va discompune în fracțiunile sale elementare și se vor forma în viitor un partid al Românilor, altul al Slovacilor și al treilea, al Sârbilor, de nuanță radicală și totalitatea, mai reduse însă, de nuanța conservatoare, cari toate se vor alătura fie la blocul radical, fie la cel conservator. Incetând într'o parte politica de gravamine, va trebui să se isprăviască și curentul șovinist-național. În acest fel socot că se va da și o soluțiune fundamentală chestiunii naționalităților“.

Aceste sunt prevederile dlui Kristóffy. Este însă suficient să constatăm că între Români nu mai există astăzi o deosebire între „radicali“ și „conservatori“, pentru a dovedi, că toate combinațiile dlui Kristóffy în această direcție sunt fantastice. Iar cât pentru „soluția chestiunii naționalităților“, cum și-o închipue fostul ministru, ni se pare că de mult n'am citit ceva mai *superficial* și mai neîntemeiat.

Transacțiunea. Din Viena se anunță, că guvernul ungar și guvernul austriac la 20 Septembrie vor relua firul desbaterilor în chestiunea transacțiunii și e nădejde mare ca pe ziua de 25 Septembrie să se sfârșească cu rezultat.

Id est: cu o retragere puținel cam rușinoasă a guvernului nostru coaliționist.

Comite-suprem de-isionat — distins. Comitelui-suprem al comitatului Făgăraș Bauszner Guido, pe care ceata flămânzilor de care e alcătuită tovarășia coaliționistă l'a silit să-și dea demisia, — Majestatea Sa i-a acordat drept recunoștință crucea mijlocie a ordinului Leopoldin, unul dintre cele mai înalte ordine din monarchie.

Ugron, Ugron, unde ești să-ți ridici glasul răz bunător împotriva acestei trădări a intereselor „națiunii“?... Un „drabant“ a fost distins cu cea mai mare distincție și Dumnezeu Maghiarilor n'a prefăcut încă în puzderie lumea aceasta păcătoasă!

„Deutsches Volksblatt“, organul partidului creștin-social din Austria, căruia guvernele ungare de mai înainte îi interziseră intrarea în Ungaria — de-acum încolo iarăș poate să ne vină și nouă. Ministrul de comerț — la porunca lui Beck — a revocat anume ordinul acesta de opreliște.

Iată prima izbândă națională a guvernului coaliționist!

Andrássy în Viena. Fiul tătâne-so, contele negru, ministrul de interne Andrássy Gyula a sosit Luni noaptea, orele 11 și 15 minute la Viena pentru — a nu fi primit de Majestatea Sa...

Pressa inspirată de Andrássy, precum și toată cealaltă pressă se mărginește a înregistra simpla minte această știre, fără a face cel mai mic comentariu, fără de a spune ce vrea contele negru în Viena.

Călătoria aceasta tănuită dă anză la bănuiele. Fapt e, că ministrul de interne a umblat pe la cancelaria Curții, dar până acum n'a fost primit în audiență.

Alegerea dela Careii-mari. Pe urma urmelor, partidul kossuthist a reușit să fixeze

și candidatura dela Careii-mari. După-ce nici Károlyi Gyula, comitele-suprem dela Arad, nici Károlyi Mihály n'a voit să primiască candidatura și n'a reușit nici combinațiunea cu Kossuth Tivadar, fratele Excelenței Sale Franți, — partidul kossuthist l'a candidat pe Pap Béla, procuror în Sătmar, fost deputat în ciclul 1892—96. Partidul poporal va pune și el candidat. Alegearea va avea loc probabil la 6 Septembrie. Ziua se va fixa numai mâne, 15 August.

Franți interviewat. Excelența Sa dl ministru de comerț își va fi știut lecția din urmă binișor și drept răsplată îi va fi permis dacă lui să facă odată politică și de capul său. Și Franți i-a acordat un interview unui redactor dela ziarul italian „Gazetta di Turino“, declarându-i, că guvernul ungar nu vrea să săvârșească împotriva Croaților acte de volnicie, nici pe teren economic, nici pe teren cultural; vrea însă cu tot prețul ca suveranitatea statului ungar să fie respectată și în Croația.

Excelența Sa merită pentru declarație nota laudabilă. Încât pentru adevărul celor zise — nota nesuficient.

ROMÂNIA

Hașdeu pe moarte.

Din Câmpina se comunică vești de tot îngrijitoare asupra sănătății bătrânului academician B. P. Hașdeu.

Încă de Vineri la prânz dsa a căpătat un al treilea atac de paralizie și pierzându-și conștiința, Duminecă seara, starea sănătății dsale a devenit desperată.

Sâmbătă a fost scos puțin în grădina castelului, însă într-o așa stare încât nu-și mai da socoteală de cele ce se petrec în jurul dsale.

În urma intervenției autorităților s'au luat riguroase măsuri de pază a averii bătrânului și solitarului savant, care nu are mai aproape pe lângă dsa decât pe vechiul său prieten, dl dr. C. Istrati.

E căutat cu mult devotament de medicul Ruban, însă starea de slăbiciune în care se află, împiedecă puterea științei.

Excedentul budgetului 1905—1906.

Ministerul de finanțe a distribuit volumul privitor la situațiunea financiară la 30 Septembrie 1906.

Această lucrare constituie un document prețios pentru cei cari se ocupă cu chestiunile financiare și economice.

Exercițiul 1905—1906 s'a închis definitiv la 30 Septembrie anul trecut cu un excedent bugetar de 49.896.151 lei 50 bani și cu un excedent bănesc de 45.446.355 lei 98 de bani. Incasările au fost de 278.727.464 lei 87 bani iar plățile de lei 233.281.108 lei 94 bani.

Acest excedent bănesc este cel mai mare pe care l'a avut România vre-odată. Numai în 1902—1903 a mai avut un excedent de 32.330.000 lei și în 1903-1904 de 28.668.783 lei.

Situațiunea atât de favorabilă a exercițiului 1905—1906 face dovada stărei economice înfloritoare în care se află România în urma unor ani agricoli buni și a avântului pe care l'au luat întreprinderile industriale de tot felul; nu poate fi îndoială însă că la creșterea veniturilor în proporțiuni mai mari a contribuit și impozitele sporite sau din nou create cari au găsit o masă impozabilă în puțință de a suporta greutatea lor.

La 1 Aprilie 1907 datoria publică a României era de un miliard 435.394.804 lei.

Dela 1881 până acum statul român s'a împrumutat cu suma de 2.145.565.460 lei 83 bani din cari s'a amortizat 710.171.656 lei 43 bani.

Interesant este de știut cine deține renta emisă de statul român.

Dacă ținem seamă de plățile de 75.726.460 lei făcute pentru cupoane și titluri în exercițiul 1905—1906, găsim că ele s'au făcut în următoarele clase:

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA“

Alte vremuri.

Intr'un târgșor de munte era până mai acum vre-o câțiva ani în fiecare Joi zi de târg. Des-de-diminează se înșirau pe toate potecile munteni și muntence, cari pe jos, cari călare, iar pe drumuri mai lărguțe se prăvăleau către obor, care ușurele cu roțile mici și strâmte între lioitre, trase de bolocani mocănești frunțoși, burtoși, cu coarnele și picioarele scurte ca niște porci.

Fete și neveste mândre, rumene și pline de viață, unele cu pălării cu vârsta fecioriei prinsă într-o parte, altele învălitate cu prosoape străvezii de zefir veneau amestecate printre cete de flăcăi îndrăciți și zburdalnici, iar pe alătura se ținea după ei cu șaga câte un bătrân vorbăreț, ori câte o babă îmbătrânită pe colnice deochiate înnotând bărbătește în fota strâmtă și tocmindu-și drăcoica în bătaia vântului, mânecele ei largi și învolte încheiate cu minuni de flori de arniciu roșiu și negru și albastru.

Pe alocurea câte un popă, cu o vădită îngâmfare de părinte și stăpân sufletesc al

norodului, se legăna în hopul molatec al calului noduros de munte de-asupra desagilor cu povara, gata la fiecare pas de-a da sfaturi celor încercați de soarte, dar și de-a încasa câte un ban, doi, pentru rugăciuni, pentru pomelnice ori blestemuri.

Pe părintele Achim din Vadul-Rău, rânduri de oameni l'au pomenit pe drumul cel mare al Târgului în toată Joia, pe vremea ori bună, în zi de vară ori în mijlocul înghețului.

Om bun la suflet, nu dojenia, când trebuia s'o facă, nu-și bătea joc de nimenea, când putea să-și bată, nimănu-i lua în nume de rău, aceea ce-ar fi trebuit să-i ia, ci avea pentru toți câte un cuvânt blând, câte-o vorbă îndrumătoare, câte un sfat părintesc, povește de tot felul, își deșerta, cum am zice inima în gura celui ce vrea să-l asculte.

Era într-o Joi de primăvară când părintele Achim a plecat din Vadul-Rău cu noaptea n cap, îndemnându-și calul la mers, pentru a ajunge cel dintâiu la drumul mare.

Răcoarea proaspătă a dimineții nu-i fermeca sufletul bătrânului preot, ciripitul ve-

sel al păsărilor nu-i muta gândul vecinic preocupat de o poftă bănească la cine știe ce visări ademenitoare, iar razele soarelui abia aprins, ce stropiau cu lumină culmile dealurilor, nu-i înstrăinau simțirea lui plină de patimă după avut, numai după privirea lui aprinsă de harul Domnului împrăștiat în holde, de oparte și de alta a drumului îi umplea fața de mulțumire și cu pioasă evlavie își descoperea capul la toate răspântiile și înaintea fiecărei cruci așezate de credincioși pe marginea șoselei — mulțumind din adâncul sufletului celui A-tot-puternic pentru bunătățile și belșugurile ce ni-le dă și de cari nu suntem vrednici.

Când a zărit turnul bisericii din târg și-a oprit calul, a descălecat, l-a tras de urechi și i-a frecat ochii cu palmele, s'a uitat odată în lungul șoselei către Târg, puținii îi scăpaseră înainte, iar în urma lui se înche-gase un lung convoi de săteni și sătence, cu un colorit așa de viu al haineilor, de părea o holdă de flori mișcată de vânt.

Ii râdea barba popii de bucurie: „Tot al zecelea să-mi lase ceva și tot iese“ își zicea el zâmbind norocului, „măcar un gălbior pe ziua de azi“.

Berlin . . .	39.307.195 lei.
Francfort. . .	4.468.905 „
Paris . . .	23.244.255 „
Bruxelles . . .	319.972 „
Anvers . . .	397.122 „

Plăți făcute în stră-
înătate. 67.737.480 lei. Iar în
România 8 milioane lei aproape.

Astfel reiese că din titlurile datoriei pu-
blice a României numai 10 la sută se află
în țară.

Un congres macedonean în România

Citim în „Le Courrier Europeen“ că par-
tizanii bulgari și sîrbi ai autonomiei Mace-
doniei au hotărât să fie un congres la care
vor lua parte trei delegați ai fiecărui grup
revoluționar: bulgar, sîrb și albanez. Cuțov-
lahii deși nu sint constituiți într-o organi-
zație revoluționară, vor trimite și ei delegați
din comitetul autonomiei macedonene.

Congresul va avea loc la București la 15
August c. El se va aduna în secret, pentru
ca ședințele să nu fie zădărnice de duș-
manii bune înțelegeri dintre naționalitățile
din Macedonia.

Se vor discuta chestiunile următoare:

1. Bazele asupra cărora ar trebui să se
organizeze autonomia vilaetelor în așa fel ca
nici o naționalitate să nu fie atinsă.

2. Mijloacele cele mai eficace legale sau
ilegale, de a ajunge cât mai curând posibil
la un regim autonom.

3. Trimiterea unei delegații compusă din
patru membrii (un albanez, un bulgar, un
sîrb și un cuțovlah) pe lângă guvernele eu-
ropene cărora să expue adevărata situație
actuală în vilaete și dela cari să ceară un
sprijin pentru realizarea unei administrații
autonome, cu totul deslipită de cea oto-
mană.

Alegerea dela Beiuș.

Dr. Lucaciu vine
la Beiuș.

O telegramă ne anunță, că mâne, Joi, dr.
Lucaciu va sosi la Beiuș, unde va fi primit
cu ovații însuflețite.

Vin și cătanele!

Fără ele nici că se poate o alegere „li-
beră“ în „libera“ Ungarie. Vicecomitele a
cerut să se trimită la Beiuș numai decât
300 infanteriști și 250 husari, cari vor sosi
acolo în cel mai scurt timp posibil.

Patrioții își presimțesc căderea.

În ziarele ungurești se mențin acum și
mai stăruitor prevestirile, că la Beiuș can-
didatul coaliției va mânca bătaie și va ieși
învingător candidatul național român.

„Alkotmány“ scrie: „Candidarea lui Kar-
dos Arpád n'a făcut impresie bună. Cu
candidarea lui Kardos cercul s'a pierdut cu
siguranță pentru maghiari“.

„Pesti Hirlap“ are o informație telegrafică
din Beiuș, care spune, că „printre Maghiari
n'a făcut bună impresie candidarea lui Kar-
dos Arpád, care este cu totul necunoscut în
Beiuș“.

Aceleași informații le au și biurourile de
presă.

„Budapest“, foaia oficioasă a partidului
patruzecișoptist și mai cu seamă a lui Kos-
suth, se plânge și ea, că jupânul Kardos
nu e primit cu prea multă bucurie din par-
tea Ungurilor din Beiuș. Dar „Budapest“
se și grăbește să dea ucuzul, că, dacă l'au
aflat vrednic trimișii partidului patruzeciș-
optist (vrednic? — 30.000 coroane!) atunci
ceilalți alegători „musai“ să-l primească!

Ați înțeles, frați Unguri? Musai!

Tot „Budapest“ într-o răsuflare strigă,
că la Beiuș trebuie cu ori-ce preț ca să
învingă candidatul maghiar contra candida-
tului român, care este unul dintre cei mai
primejdioși agitatori.

Se vede, că și-au perdut toată nă-
dejdea.

Pe Kardos nu-l chiamă — Krausz.

Ne-am informat mai de aproape și am
aflat, că pe Kardos nu l'a chemat mai
înainte Krausz, după-cum am fost spus noi
așa într-o întâmplare.

Nu l'a chemat Krausz — ci Klein! Tot
atât.

Nu pleacă acasă, până- când nu va fi candidat

Dr. Lucaciu.

Di Ciordaș, scăpând mai înainte de timp
dela deprinderea de arme, a petrecut ieri,
Marți, în Budapesta și voind să se informeze
despre starea lucrurilor din Beiuș, a ce-
rut legătură prin telefon cu cancelaria sa
din Beiuș.

Din Beiuș se solicita plecarea grabnică a
dlui Ciordaș.

Ciordaș răspunde:

— Nu plec de aici până-când nu voi afla,
că ați candidat pe Dr. Lucaciu. Când se
face candidarea?

— S'a făcut. Candidat Dr. Lucaciu.

— Să trăiască. La revedere.

Din Budapesta Dr. Ciordaș a trimis nu-
mai decât o telegramă părintelui Lucaciu,
alăturându-se și d-sa la candidarea ce au
făcut-o fruntașii Beiușeni și rugându-l pe
părintele Lucaciu a primi candidatura.

Două scrisori asupra legăturilor firești ale Românilor de dincoace și de „dincolo“.

Iubite Amice,

Sunt acum douăzeci și mai bine de ani
de când, în toiul unei lupte culturale, pe cât
de vii, pe atât de grele, am grăit întâia
oară vorba, că soarele pentru toți Români
la București răsare. Am fost dar și eu du-
reros atins când am cetit în numărul de la
15 a. c. vorbele: „s'au încredințat că nu mai
au nimic de așteptat“. Durerea mi-e însă
mare mai ales pentru că sunt nevoit a-i da
dreptate celui ce și-a făcut mărturisirea a-
ceasta.

Sunt și eu „de dincolo“, și-mi cunosc
frații cu n numai puțini îi vor fi cunoscând,
iar aici am venit om făcut, încât nu am pu-
tut să mă asimilez, luând obiceiurile, apu-
căturile și felul de a vedea al oamenilor cu
cari trăesc aici, ci am rămas tot „mocan“,
om mai mult ori mai puțin nesuferit pentru
cei supțiați prin „civilizație“. Sunt dar cu-
prins și eu de simțimântul că nu mai au
frații mei rămași acasă ce să aștepte dela
România, pe care atât de mult o iubesc.
Ceia ce au fost nevoiți să vadă cu ocazia
Expoziției i-a întristat, iar faptele petrecute

Convoiul se răria cu cât se apropia mai
tare și glasul desfăcut al românului să zbă-
tia să iasă din învălmășală, să se rupă din
zgomotul mulțimii pentru a pătrunde de-
parte limpede și înțeles.

Striga omul năcăjit, văcărindu-se vecinu-
lui, striga cel ce avusese vr'o isbândă lău-
dându-se altuia, zbierau toți pe 'ntrecute,
pentru că așa li-e vorba.

În dreptul popii Achim, care-i privia cu
mâinile în șold, pe vreme ce calul lui mo-
șăia, își descoperiau capul; câte unul mai
îndrăzneț îi zicea „sărutăm mâinile pă-
rinte“, ori îi da bună dimineața, iar părin-
tele Achim îl blagoslovea cu creștinească
datorie.

Din când în când din mulțime se des-
prindea câte-o femeie și apropiindu-se cu
sfială îi săruta mâna atingându-o apoi de
frunte și-i strângea în palmă câte-un ban-
doi, învăluți în câte-o țidulă cu pomelnic
ori cu leturghii pentru bolnavi.

Popa-i zicea, D-zeu să primească, iar fe-
meia să retrăgea făcându-și cruce și adău-
gând: „D-zeu să te-auză“.

Strânsese bunicele parale socotind după
belșugul cu care-și cheltuia înțelepciunea

și bogăția lui de sfaturi, căci se alăturase
lângă o ceată de moșneni, îndrugând la
vrute și nevrute, ca după două cinzeciuri de
spumă.

În urma lor să ținea cu capul plecat și
cu căciula în mână un om necăjit cu fața
stoarsă de greutate și de îngrijorare, mun-
cit în sufletul lui de nescăi-va chinuri
ascunse.

Părea obosit pentru-că mereu își usca
fruntea cu măneca cămeșii, iar picioarele
'și-le târa mai mult, decât 'l-ar fi slujit ele
la un mers mai vioi, mai îndemnat la drum
nu așa sfârșit și bătrânesc, căci părea un
om de vârstă mijlocie.

Graba cu care-și făcuse calea și domo-
lirea lui deodată a arătat că avea ceva de
împărțit cu parintele Achim, pe care 'l-ar
fi oprit bucuros mai în urmă despărțindu-l
pentru câtă-va vreme de ceata veselă a
moșnenilor.

Dar văzând că o ia fără preget înaintea
'l-a ajuns din două trei opinteli și după
ce i-a sărutat mâna, i-a strâns încă într'a
lui, făcându-i și cu capul să-și ție calul mai
în urmă.

„Aș avea o vorbă mare cu Sfinția ta pă-

rinte“, zise el după ce s'a văzut despărțit
de moșneni.

„Grăiește Taică“, îi răspunse popa, „gla-
sul celor obidiți și asupriți are răsunset și
putere“, adause el ridicând ochii spre cerul
limpede, vrând par'că să sloboază calea
spre Domnul pentru toate vaetele și jălui-
rile norodului.

„Un blestem, părinte, cu slujba a neagră
și cu molitvele sfântului Vasile, să nu-l
ierțe mânia Maicii Domnului, că prea 'mi-a
făcut un rău mare!“

„Cine e, fătul meu?“ întrebă preotul în-
cet și cu multă temere, auzind că e vorba
de un blestem și scoțând hârtia să-l însem-
neze pe eel cu pricina.

„Sândruc Păcuraru îi zice lui, din Olo-
geni de fel, un lotru mare părinte, și un
om rău la suflet“.

„Și ce-ați avut la olaltă?“

„Uite cum s'a întâmplat treaba părinte, răs-
punse săteanul, uitându-se în juru-i, să nu-l
auză cine-va. Hoțul ăsta, de care-ți vor-
biam, a vândut mai dăunăzi unuia un mă-
gar și a luat cât o fi luat arvună, iar când
o vedea omul că vita-i sănătoasă, că mă-
nâncă bine și-și poate face treaba cu ea,

astă primăvară i-au înstrăinat de România.

D-ta și eu suntem cameni, cari pot să se înțeleagă între dânșii, și nu avem decât să judecăm în toată liniștea pentru ca să ne dăm samă că au Românii cuvinte de a se intrista când văd cele ce se petrec în România și că în deosebi în ceia ce privește viața culturală, Românii din Impărăția habsburgică sunt mai presus de frații lor din România.

Dacă e vorba de cultura fizică, în România marile mase ale poporului degenerază în urma miseriei, în care se zbat, iar pătura suprapusă, cum îi zice Eminescu, e istovită de desfrâu. D-ta știi că nu-i așa nici în Ardeal, nici în Țara Ungurească, nici în Banat, nici în Bucovina, decât în unele Ținuturi copleșite de Evrei.

Dacă e vorba de cultura economică, în România săteanul muncește 'n sec, iar boierii fac ceia ce Nemții numesc „Raubwirtschaft“ storc și pământul, și pe muncitorii lui, și țara întregă e părăginită. Hainele croite după cele mai nouă jurnale, trăsurile cu cauciuc, automobilele, palatele zidite fără de gust, mobila îngrămădită în ele și desfrâul sec nu sunt cultură economică. N'au Românii de dincolo ce se învețe de la frații lor de aici, și să-i și ferească Dumnezeu să ajungă în starea în care se află azi aceștia.

Dacă e vorba de cultura morală, să ni închidem ochii, ca să nu mai vedem ceia ce se petrece și se tolerează în România, unde nu mai e nimic sfânt și omul cum se cade e, fie nesuferit, fie desprețuit. Ai dori d-ta ca frații d-tale din Ardeal, cei din Banat, cei din Țara Ungurească ori cei din Bucovina să ajungă și ei în starea în care se află cei din România? — Eu sunt sigur că nu ai vrea, și trec înainte.

Dacă e vorba de cultura religioasă, la care eu atât de mult țin, mă mărginesc a-ți face mărturisirea, că mă tem să mă duc și să-mi duc copiii la biserică aici, unde toate cele sfinte sunt luate în bătaie de joc, preoții sunt niște slugi nemernice, iar arhierii au ajuns unelte ale unor oameni înstrăinați de legea părinților noștri.

Numai în ceea ce privește cultura intelectuală, România e, parcă, mai presus de celelate părți ale poporului român. Aici se învață mai mult, se scrie mai mult, se fac multe lecțiuni, se țin multe conferințe, se rostesc multe discursuri, e o viață intelectuală mereu agitată. Noi însă nu avem să fim amăgiți de aparențe. Măsura cea dreaptă a culturii intelectuale e importanța ce i se

dă valorii adevărate, considerația, stima și iubirea de care se bucură omul superior, fie ca inteligență, fie ca știință, fie ca destoinicie în materie de artă, iar în România superioritatea nu prefuește nimic, dacă nu e pusă în serviciul cuiva. Slugă trebuie să fii, dacă vrei să țe lumea samă de tine. E indiferent, dacă ridici ori nu nivelul moral și intelectual al societății prin lucrarea ta: lucrul de căpetenie e să servești pe un om ori pe o tovărășie de oameni; fiecare e prețuit după folosul practic al lucrării ce săvârșește. Tocmai oameni ca d-ta trebuie s'o simță aceasta în fiecare clipă a vieții lor.

E cu toate acestea adevărat și azi, că soarele pentru toți Români la București răsare. Dacă lumină e aici, se luminează pretutindeni, unde trăiesc Românii, iar, dacă e întunec, se 'ntunecă pretutindeni. Toți de pretutindeni avem dar să dăm ceia ce e mai bun în sufletele noastre, nu ca să propagăm cultura din România, ci ca să combatem duhul cel rău, de care e stăpânită azi România. Oameni cu judecată dreaptă au fost aceia dintre frații noștri de dincolo, cari s'au încredințat că dela România „nu mai au nimic de așteptat“. Ei trebuiau însă să mai înțeleagă și că au datorii față cu România, că România așteaptă dela dânșii să-i spună în fiecare zi, de ce anume nu mai au nimic de așteptat dela dânșii, că trebuie să aibă inima deschisă și să spună în fiecare zi, fără de incunjur și cu toată hotărârea, care sunt relele, pe care le văd la frații lor de aici.

Eu li-am spus-o aceasta; mai spune-li-o și d-ta, ca să se îmbărbăteze.

Salutări frățești.

Măgurele, 20 Iulie v. 1907.

Ioan Slavici.

Dragă d-le Slavici,

Îți mulțumesc pentru frumoasa scrisoare. Nu e nimic din ce se cuprinde în ea pe care, cu aceeași durere ca și d-ta, nu l-aș iscăli și eu. Zilnic îmi dau mai mult samă în ce spurcat noroiu și spre ce strașnică prăpastie se duce, zbatându-se aceasta țară. Doar dela tinerii ce se ridică într'un anume mediu școlar, cultural și mai ales literar dacă aștept ceva. Dar și așa nu știu ce viață vor avea copiii mei.

Iată însă de ce mi-e năcaz pe cei de dincolo, adecă pe câți din ei vorbesc, scriu și

conduc. Ei nu vor să înțeleagă — și unii nu pot — un lucru, că viața Românilor de pretutindeni, oricât de deosebită ar fi ea, e menită să aibă același viitor, răzimat pe dezvoltarea și îmbrățișarea unei anumite culturi și pe crearea unei solidarități naționale, că soarta acestei culturi și puțința acestei solidarități militante sunt a se hotărâ aici, fiindcă aici în ori-ce mâni ar fi, e steagul și ori-cât de slab ar fi e grosul armatei.

Peirea României înseamnă, evident, sfârșitul României, fiindcă de soarta noastră nu se interesează frații apropiați și puternici, cum e cazul pentru semințiile slave. Inșă, ori România va fi cum o dorești d-ta și cum o doresc eu, ori va peri în felul cel mai rușnos, sistem leșesc, prin dezbinarea socială, prin luxul de sus, — evaporare superficială — și prin eroziunea temelior, lăsarea în sărăcie, întunec și de perare a claselor de jos. Cum zici și d-ta, când se dă o astfel de luptă, cei de dincolo nu ne pot lăsa fără sprijinul lor moral, care înseamnă mare, foarte mare lucru, căci vorba lor vine ca o judecată nepărtinitoare, dar miș ată, a posterității. Acest sprijin să ni-l de-a nouă, cari, în alte împrejurări, în ale noastre, li-am putea da atâta. Lese păcatele noastre aici, da să ne și ajute a le distruge, pentru noi și pentru ei.

De ce nu vor? E așa de dulce cutare mic ajutor primit dela unul și altul, așa de plăcut cutare compliment a lui Tache Ionescu, așa de temut cutare gest al d-lui Sturdza, încât prin tăcerea și indiferența lor ei să fie, de fapt, de partea politicianilor, a lui Goliat grozavul, față de care nu știu dacă vom avea soarta lui David. Așa a făcut Bariș și cei mari ai lor, față de stările de lucru din principate?

Te salută al dtale mai tânăr tovarăș de idei și mai mic coleg în literatură.

„Neamul românesc.“

N. Iorga.

FRANZ JOSEF Apă pușgăvit
probată ani de zile cu cel mai
bun rezultat.

să-i de și ce-a mai rămas din parale. Trece ce trece și să pomenește 'ntr'o zi cu omul că-i aduce vita îndărăpt că tânjește, eă nu mânincă, că una, că alta, și i-o lasă în curte, cerându-și arvuna.

Ce-i tresare înse hoțului prin minte, asta numai Precup mi-a făcut-o...

„Cum te chiamă pe d-ta“ — îl întrerupe popa, „Precup și mai cum?“

„Precup Iscoadă, părinte, tot din Ologeni. Și cum îți spui, hait, că i-am uns măgarul cu săpun pe dinți, să tinjească, să i-l dea omu-înapoi. Ba m'a dat în judecată și-a pus mărturii neamuri de-ale lui și uite pe azi sunt chemat la județul. M'o închide, m'o pune să plătesc gloabă, nu știu ce-or face cu mine, destul că am căzut într'o belea mare părinte, când nici nu mă gândeam, plăti-i-ar ăl de sus după faptele lui!“

Părintele Achim dădu din cap și nu știu ce să crează. Nedumerit, așa cum era, puțină îmbărbătare îi putea da nenorocitului și grija lui era cum să-l poată împăca mai lezne cu răutatea omenească, căci cu Domnul e mai ușor, el e bun și milostiv.

„Precupe, fătul meu“, zise el când văzu

că Târgul nu mai era departe, „viața omului e plină de păcate, dar Dzeu iartă greșelile păcătoșilor, îndrumându-i la pocăință; îi fi greșit și tu ca toată lumea, căci multe rele născocesc dușmănia între oameni, fără tăria, de a le putea sugruma, cu Dzeu voiu cerca să te împac, cu oamenii îi mai greu.

„Tot ce-aș putea face mai bine de data asta, ar fi să-ți dau un sfat. Ascultă-l fătul meu, că-ți poate ușura mult sarcina. Du-te la Gavriliță, dacă 'ți-a mai rămas ceva din bani. Dă-i cât 'ți-o cere, că-i om bun și te scapă!“

„Care Gavriliță, părinte?“ întrebă țărănul cu multă luare aminte.

„Gavriliță, apărătorul, aci pe stânga cum intri pe poarta Târgului.“

„Dzeu să-ți răsplătească bunătatea părinte“, îi răspunde cu mulțumire omul, „nu știam, că n'am mai umblat prin judecăți și cum să fac, să mă erți părintele, că te întreb?“

„Te duci la el, sărut mâna cocoane Gavriliță, uite ce-i și uite cum, îi spui tot păsul, îți dau atâta și atâta“.

„Cam câți bani ar trebui, părintele?“

„De! aci-i cam șoadă treabă“, răspunde părintele Achim, măsurând cu ochi de sus până jos pe țărăn, pentru a-i ghici starea, cu bani pușini de geaba intri!“

„Săracul de mine și de mine“. oftă românul mahnit.

Din vorbă în vorbă au ajuns în poarta Târgului. În fața celei dintâi cărciumi părintele Achim descălecă și-și legă calul de ulucii curții, iar Iscoadă dă s'o ia înainte, mai întrebând odată îngrijat.

„Zici la stânga, părinte?“

Popa îl luă de umeri, îl împinse de partea cealaltă a drumului și-i arătă întinzând cât putea brațul:

„Vezi casa aia cu grădiniță și cu prizvor înainte, acolo șade coconul Gavriliță apărătorul“.

Țărănul cu inima tremurândă ca varga, o ținu ață spre locul arătat, uitând să-i mai mulțumească popii, care a intrat în cărciumă cerând dela ușă:

„Un cinzec de spumă lordache!“

„Cum e lacrima, părinte Achime,“ s'auzi din năuntru glasul negustorului.

Cuconul Gavriliță era un om cam de vr'o cincizeci de ani.

(Va urma.)

Câteva reflexiuni asupra articolelor „Din dieceza lui Szabó János“. *)

I.

Anul trecut cu atâta plăcere am înregistrat în numărul 18—19 al Răvaşului din Cluj schimbările spre bine dela institutul pedagogic din Gherla cu acel curent nou, ce se părea, că va fi menit să alunge negura din acel oraş, care ar trebui să fie un focal, de unde să se reverse razele binefăcătoare şi dătătoare de viaţă într'o dieceză așa de vastă, ca dieceza de Gherla. Acel curent conzistă în deşteptarea şi conducerea pe calea cea bună şi croită de însuşi Dumnezeu alor noştri din acel oraş, lăsaţi şi daţi uitării atâta timp, şi ale ascultătorilor ambelor institute cu menirea sfântă de a păstori şi a fi părinţii poporului, din care s'au ridicat.

Unsprezece ani am petrecut în Gherla şi acuma soartea a dispus, ca în cel mai apropiat viitor să mă întorc iară acolo şi ca profesor la institutul pedagogic să-mi petrec viaţa în muncă cinstită pentru înflorirea şi înaintarea aceluia institut, la care în timpurile din urmă a privit întreaga suflare românească ca şi la o garanție, la un aşezământ, de care sunt legate multe şi mari interese de limbă şi neam.

Şi ştiam, că pacea, bună-înţelegerea, munca şi iubirea de fraţi sunt încă şi azi tovarăşe nedespărţite între ai noştri din Gherla, când iacă în numărul 149 al preşutului dvoastre ziar „Din sufletul celor 23 — unul“ vine şi ne surprinde cu vestea atât de tristă, că nizuințele spre bine alor trei, dar mai vârtos alor doi dascăli însufleţiţi au fost şi sunt împiedecate şi zădărnice „de directorul canonic dr. Fabian care ne punea piedeci, unde numai putea...“ în numărul 155 apoi corespondentul mult preţuitei „Lupta“ îl descrie pe canonicul Fabian ca pe cel mai înverşunat duşman al institutului, în fruntea căruia stă, atribuindu-i cuvintele: „Voiu aprinde institutul şi poimâne fără să mă doară capul, voi trece la ordinea zilei“; pe urmă în numărul 162 urmează între altele declaraţiile lui dr. Nicoară şi continuarea şi aducerea în publicitate a plângerilor şi a acuzelor în contra directorului de „Altul din sufletul celor 23“.

Adecă noapte bună înaintare, speranță într'un viitor mai bun şi într'acest colţ de pământ cu nume şi cu trecut atât de trist!

Nu mai aşteptaţi nici un sporiu, nici o muncă cinstită spre binele atâtor suflete credincioase, că directorul Fabian nu voieşte să crească învăţători de treabă, cu inimă şi suflet curat, străbătuţi de principiile religioase şi patrie..., el este „un maghiaron încarnat, aspirant şi candidat la scaunul putred al episcopului său“ şcl...

Iacă deodată, ca din senin, onoarea cinstea, conştiinţa unui om târâtă în noroiu, iacă desvălită nevrednicia, rea voinţa unui dignitar bisericesc, dela care cu toţii pe dreptul am aşteptat şi aşteptăm vorbe înțelepte, îndemnuri şi sfaturi bune, direcţii pentru o

*) Pentru a dovedi imparțialitatea noastră, dăm loc şi acestor două articole, rezervându-i corespondentului nostru dreptul de a-şi face pe urmă şi el observările. Un alt răspuns vom publica în careva număr viitor.

viață şi o muncă spre binele unui neam întreg! Iacă atâtea speranțe legate de un institut spulberate în vânt, iacă, visul unei dieceze dispărut înainte de vreme!

Cred, că principiul „audiatur et altera pars“ va fi respectat, şi în interesul cauzei şi a institutului, de care mă leagă inima, dorul şi sufletul, ca fiu al diecezii de Gherla, ca fiu de învăţător şi ca viitor dascăl al învăţătorilor, cari se cresc în institutul pedagogic din Gherla — voiu fi ascultat şi eu.

Două lucruri permit: N'am să tămăiez meritele nici directorului Fabian, nici a celorlalţi profesori şi a doua oară nutresc o dragoste fără de margini faţă de tot învăţătorul cinstit, vrednic de oficiul ce-l ocupă, prin urmare am să fiu obiectiv şi cuvintele şi aserţiunile mele las să fie judecate de întreaga obşte românească atât în prezent cât şi pe viitor. E vorba de Gherla, şi lumea a fost dedată să audă şi să zică numai rău de tot ce avem acolo; informările rele deci cu ușurință pot să seducă lumea şi azi, când zorile unei dimineţi de redeşteptare ivite deabia acuma încă n'au dispărut, ci cu ajutorul ceresc vor alunga ceaţa şi întunerecul din trecut şi pot să strice numai unei cauze atât de sfinte şi atât de îndreptăţite de a ajunge la izbândă.

1. Pe directorul dr. Fabian îl cunosc de treisprezece ani; patru ani mi-a fost profesor de religie în gimnaziul superior şi doi ani profesor de studiul biblic la teologie. Deci așa cuget, şi eu pot să-mi rostesc sentința ca şi oricare „Din sufletul celor 23“, cari au petrecut patru ani în Gherla şi abia doi ani au fost disciplinaţi de directorul dr. Fabian. Şase ani am fost în atingere așa zică zilnică cu dr. Fabian.

De doi ani ce sunt la universitate tot mereu m'am interesat şi mă interesez de tot ce se petrece în acel oraş, deci sunt în curent cu chestiile din Gherla. Toţi, cari l'au cunoscut pe Dr Fabian, s'au bucurat, că a ajuns la postul, în care e azi.

Il cunosc de un om coştientios, iubitor de ordine, de adevăr, disciplină şi moravuri, un om cu ştiință, cu manieri plăcute în societate, condus de principiul, ca şi discipulii săi să iasă în viață înzestraţi cu aceleaşi vârtuţi. Imprejurările sociale din Gherla l'au făcut să-şi aibă prietini şi din societatea maghiară. În fine religiunea ne împune iubirea deapropelului, dar nu ne stringe, ca cu tot omul să ne îmbrăţosăm şi sărutăm, ci ne dă voie să ne alegem prietini. Cât pentru prietini dr. Fabian e timbrat de romanofag!

Respectez sentința, respective părerea individuală a fieştecărui om, dar pretind să fie proptită de adevăr şi bazată pe dinsul.

2. Profesorul dr. Nicoară „vede-mi D-zeu sufletul, n'am vânat nici când după laude“ — zice el însuşi. Imi vine așa de cu anevie să nu-i aduc elogiul acestui suflet nobil, care n'a voit să ştie de piedeci şi greutăţi, care a făcut tot începutul bun şi a pus la cale, a înviat din morţi un institut cuprins de boala alor zeci de ani; care a fă ut, ca institutul să se organizeze şi arangeze după cerințele timpului şi tot el a insistat, ca pentru viitor să-şi crească institutul profesori la univerzitate. Nespuse de mult are să-mulţamească acestui om dieceza, patria şi neamul pentru cele săvârşite de dânsul. Dar nu continuu.

3. Profesorul Domide: un om iperzălos, om cu suflet şi inimă, ce ştie să bată pentru interesele noastre, om care deodată ar voi să vadă institutul la un nivel închipuit de sufletul şi inima lui doritoare de înaintare. Dar poate chiar aceste calități îl fac să vadă piedeci adese ori şi acolo, unde nu există. Lenea şi păcatele alor zeci de ani nu le poți îndepărta şi vindeca cu o singură săritură, ci binele, sporiul şi înaintarea cu încetul şi numai cu buna înţelegere se pot realiza! *Disciplina, moralitatea şi religiunea, fără de care treime nu ne vor folosi nimic învăţătorii, de-ar fi ei cât de iscuşiți: au să formeze temeliiile, fundamentul institutului şi tot ce va fi în contrazicere cu aceste trei nici când nu poate să formeze piedeci pentru înaintare şi propășire.*

Eugen Széles, cand. de prof.

Cronica externă.

Relațiile între Austro-Ungaria şi Italia.

Ziarul vienez „Die Zeit“ are un interesant articol asupra relațiilor politice dintre Italia şi monarhia noastră; articol pe care îl reproducem şi noi în parte.

După întâlnirea din urmă, la Desio, a miniştrilor de externe ai celor două state aliate, după ce nici un nor nu mai turbură înţelegerea între cele două guverne, s'a hotărât ca regele Italiei să meargă la Viena, în iarna ce vine, iar împăratul Austro-Ungariei sau mai curând arhiducele moştenitor al tronului, Ferdinand, să întoarcă vizita la Roma.

Se ştie că regele Umberto a făcut vizita la Viena, în 1881; dar vizita a ramas neîntoarsă. Pricina a fost că Curia papală a izbutit să împedice vizita împăratului la Roma privind'o ca o recunoaştere a luărei Romei şi-a desființării desăvârşite a domniei lumeşti a papei.

La Desio pare că s'a pus la cale un mijloc ca vizita ce Victor Emmanuel ar face acuma la Viena să nu mai rămâie neîntoarsă.

În 1881 regele Umberto, cu regina Margherita, cu Ministrul preşedinte Depretis şi cu cel de externe, Mancini, au stat 4 zile în Viena. Erau vremuri grele pentru Italia. Italienii avuseră de suferit în Tunisia, şi în toate oraşele mari italiene avuseră loc manifestări zgomotoase şi pătimaşe în po-triva Francezilor. Atunci s'a dat pe faţă prietenia, care apoi s'a prefăcut în alianță, între Germania, Austria şi Italia.

Așa dar, de data aceasta, Vaticanul nu va mai putea împiedeca întoarcerea vizitei la Roma: formula va fi o chestie de etichetă.

Tu:burările în Maroco.

Ministrul de externe al republicei, Pichon — după cum se telegrafează din Paris — a declarat înaintea mai multor ziaristi că trupele franceze câte sunt acum în Maroco sunt suficiente pentru menținerea ordinii, Aceste trupe au misiunea să stea locului şi să nu facă nici un fel excursiune în interiorul țării. Franța lucrează în deplină înţelegere cu Spania şi nu vrea să cucerească, ci să apere viața şi interesele francezilor.

Ziarului „Kölnische Zeitung“ i se telegrafează din Casablanca: Spaniolii îi acuză pe francezi că ar fi f git dinaintea arabilor, iar francezii îi acuză pe spanioli că au tras şi în femei şi copii.

Agitații anti-dinastice în Serbia.

Dupăce măsurile polițiale nu au fost în stare să împedice ziarele opoziționale de a continua agitația împotriva regelui şi a dinastiei, în ministerul de interne se lucrează la un proiect de lege de presă, care prevede

pedepse aspre nu numai pentru delictе antidinastice, ci chiar și pentru aluzii.

Din Rusia.

Din Petersburg se telegrafiază cu datul de 13 August că din prilejul zilei nașterii principelui moștenitor Alexei Nicolaevici s'a făcut un număr mare de numlri și înaintări în armata teritorială și în marină și s'au făcut mai multe amnestieri. Multe persoane condamnate pe cale administrativă au fost liberate.

Moștenitorul de tron a fost numit șeful alor două regimente.

Întâlnirea dela Wilhelmshöhe.

Regele Eduard, însoțit de subsecretarul de stat Hardinge, generalul Stanley Clarke, marchizul Soveral și majorul Ponsomby, a plecat spre portul Victoria, unde îl așteaptă yachtul „Victoria și Albert“.

La gară se adunase lume multă.

A fost de față și ambasadorul Germaniei și al Austro-Ungariei.

Regele Eduard va sosi astăzi la Wilhelmshöhe, unde va sta o zi.

Perechea imperială a Germaniei a sosit deja la Wilhelmshöhe.

Corespondențele noastre.

Adunarea din Botiz.

De lângă Sătmar, 11 Aug. 1907.

Învățătorimea din comitatele Sătmar și Ugocia, s'a dovedit a fi la culmea chemării sale dând neîndoelnice probe, că nu mai poate fi socotită de un element fără conștiință, ci de un factor conștient și stăpân pe soarta sa. Și dacă vor fi fost oameni, cari pentru greșelile alor 3—4 au tras până aci dungă peste această corporațiune, adunarea înv. gr.-cat. din Sătmar și Ugocia ținută în Botiz la 29 Iulie a. c., îi va desmeteci și dumeri cu siguranță în mod plăcut și surprinzător.

La liturgia oficiată pentru membri răposași au cântat cei vre-o 40 învățători prezenți și au cântat cu rutină și pricepere. După liturgie a urmat adunarea, la care afară de învățători au mai fost de față: meșterul Manole din Seini, adevărat protopopochul Alexă Berinde, acest om mic la stat, dar mare la sfat, în calitate de delegat al Consistorului școlastic din Gherla, — dl Constantin Lucaciu, preotul Dorolțului, G. Stanciu, preotul local, inspectorul Bodnar din Sătmar dimpreună cu soțul său de călătorie și de principii, dl Hubán Gyula, protopopul burghezimei din Sătmar.

Înainte de deschiderea adunării inspectorul Bodnár și-a exprimat printre învățători dorința și speranța, că limba de pertractare are să fie cea maghiară, ca să înțeleagă și dsa — lucru ce nici se prevede în statute, nici este admis de practică de zece ani, adevărat chiar dela înființarea reuniunii încoace.

Cine nu va înțelege, că dorința-speranță a unui inspector școlar față de învățătorii confesionali și mai ales față de cei-ce primesc ajutor de stat, este astăzi pur și simplu porunca blândească a celui tare față de cel slab! ? Nu-i mirare deci, că unii din învățătorii mai slabi de înger șovăiau și stăteau îngândurați. Cu toate aceste șoptirile în grupuri pe tema dorinței-speranțe inspectorești au dat în urmă naștere la parola solidară de: nu cedăm. La fel cu colegii săi a simțit și procedat și vrednicul vicepreședinte, dl învățător Bretan.

Consecvent acestei hotărâri, vicepreședintele deschide adunarea românește, C. Lucaciu salută pe delegatul konzistorial românește, acesta la rândul său mulțumește românește, iar preotul local salută oaspeții românește și în specia bineventează pe inspectorul școl. Bodnar pentru cuvântul, că a venit ca cu prezența sa, să onoreze cultura noastră românească. Urmează apoi partea

oficioasă, care se dăpână frumoșel și curge gârlă înainte românește.

După o așteptare însă de o oră văzându-și pofta în cuiu și speranța în baltă, inspectorul Bodnár se ridică și adresându-i dlui Hubán un „menjünk“ greu ca pământul, pleacă cătrănit. Și „protopopul Sătmarului“, această sculută mărginită în mâna celor cuminte, bruscându-și datoria de inspector confesional tractual, și în lipsă de lumină bengalică apucând trena inspectorului reg., ostentativ părăsește adunarea, trăgând prin aceasta o zdrăvăniță și dureroasă palmă vredniciei învățătorimi din aceste părți. Similis simili gaudet. Cei doi inspectori: Bodnár și Hubán urcă aceeaș birjă purtată de aceeași doi cai, cu care au sosit dlor. (Ce zice la aceste patronul lui Hubán Gyula, dl canonic Dr. Petru Fabian din Gherla? Nota Redact.)

După citirea diferitelor rapoarte au urmat două disertațiuni tractând întrebarea: „Cum să se desvețe poporul dela procese?“ lucrată una de învățătoarea din Dănești, iar cealaltă de un învățător înzestrat cu frumoase cunoștințe și pregătiri.

Amândouă au fost premiate.

Un moment fericit a fost, că dându-și seamă învățătorimea de situația pendentă de azi a ales de președinte al reuniunii un preot în persoana dlui C. Lucaciu.

Toți cad de acord, că noul președinte va duce la izbâanzi nouă reuniunea și va lucra într'acolo, ca învățătorii noștri să nu mai dușmănească clerul, nici să producă zizanii la ocuparea parochiilor, cum s'a întâmplat d. e. chiar în Botiz, ci recunoscând, că preoții sunt frații lor mai vârstnici și singurii lor frați și biserica mamă, care a născut școala, nu vor permite nici unor preoți cu sufletul desechilibrat, nici străinilor de rea credință, să-i întrebuițeze de instrumente și agenți provocători.

Lupta dintre frați este cea mai ucigașă luptă.

Învățătorul fie învățător și nu episcop!

La banchetul urmat după adunare s'au rostit mai multe toastе, clădite toate pe motive românești.

Petrecerea dată de seara și ca scop și cu nivel sau fel a fost — precum anunșase tineretul și învățătorimea prin ziare — un tărăboiu patriotic, de care toți învățătorii ce se respectă — preoți și inteligență de loc n-a luat parte — au fugit în roiri, ca de ciumă, cu trenurile de seara și dintre cei de samă singur cei-ce nu aveau trenuri au rămas în Botiz. Dealtfel publicul s'a compus așa: 70 proc. străini, 30 procente de ai noștri.

Țin a rectifica greșala strecurată prin ziare la adresa dlui Ioan Irimiaș. Ori ce s'ar spune și s'ar zice, acest învățător frunțas nici este avizat la grația inspectorului, nici are porniri rele contra școalelor confesionale, nici a lucrat vreodată contra acestora, nici ar putea fi induplecat să servească drept instrument contra intereselor noastre. Ba și ca președinte la petrecerea din Botiz a figurat fără știrea și învoirea sa.

Bun-bucuros aș rectifica și alte zvonuri, dar — durere — nu pot.

Încă una.

Cel-ce a scris sub titlul „Pașa Bodnár din Sătmar“ a uitat să spună că dl inspector pe învățătorii din cercul Baia-Mare i-a jurat nu pe D-zeul creștinilor, ci pe Hadur, provocându-i astfel la depunerea jurământului: „Felhivom tanító urakat, tegyék le az esküt a magyarok istenére“ („Vă somez să jurați dlor învățătorii pe dumnezeul maghiarilor“). Obligă oare acest jurământ?

El.

Adunare învățătoarească.

Reuniunea învățătorilor români greco cat. din jurul Gherlei și-a ținut adunarea generală din anul acesta la 11 August n. în Mintiul Gherlei.

Din depărțări însămnate au alergat dascălii într'un număr foarte frumos la aceasta întrunire.

Adunării i-a premers oficiarea S. Liturgii prin președintele reuniunii Alexandru Bene prepozit capital cu asistența preoților Paul Sălvan, Ilariu Boroș și Atanasiu Pașcu. Predica ocazională a ținut-o profesorul-preot Ilariu Boroș.

Din cursul adunării remarcăm mai cu seamă raportul comitetului central, din care atât membrii cât și oaspeții au putut constata activitatea zeloasă a reuniunii, care de vr'o câțiva ani încoace într'adevăr a progresat în mod îmbucurător.

La sfârșitul ședinței prime profesorul Anton Domide în prezența unui public numeros a ținut o prelegere foarte instructivă din sfera naturalelor.

După prelegere la 1 oră p. m. a urmat banchetul. Mesele din spațioasa sală școlară au fost îndesate de oaspeți și dascăli.

Viociunea amicală concomitată de modestia învățătoarească caracterizează cursul mesei.

Se începe și ruzul toastelor, dintre cari relevăm al prepozitului-președinte Bene pentru Pontifice și Rege, al profesorului Boroș pentru episcop, al avocatului dr. Ioan Chereș în onoarea președintelui.

Au mai tostat încă profesorul Domide cu vervă oratorică, Const. Man, I. Cipou, A. Pașcu și Al. Pop.

Din cele mai multe vorbiri reoglindează ambițiunea învățătorilor noștri de a susține în butul ajutoarelor de stat școalele noastre românești neatînse.

După banchet s'a dat respiriu de o oră, sub cari comisiunile își pregătesc rapoartele sale.

Deschizându-se ședința a doua, comisiunea alesă pentru cenzurarea raportului general propune a se lua activitatea reuniunii spre știință, ceea-ce făcându-se adunarea generală pentru zelul neobosit dovedit în conducerea reuniunii votează comitetului central cea mai călduroasă recunoștință.

Dintre chestiunile propuse de aceasta comisiune și desbătute de adunare aflăm a fi mai importante următoarele:

S'a luat concluz, ca pe teritoriul acestei reuniuni pentru uniformitate să se folosească abcedarele și legendele distinsului pedagog V. Petri. Tot din respectul uniformității s'a luat decisiune și cu privire la alte manuale.

Comitetul central se însărcinează de a întreprinde pașii de lipsă pentru redactarea unui organ pedagogic.

Să se intervină la forurile competente, ca școalele noastre din raionul acestei reuniuni să fie vizitate și prin inspectoratul diecezan.

În cazurile cercetărilor disciplinare începute în contra învățătorilor, aceștia să fie îndreptățiți de a-și alege un apărător dintre colegii lor.

Membrii reuniunii moralmente se obligă a interveni la reprezentanțele comunelor, ca aceste să iee deciziuni, ca birturile peste Dumineci să fie închise. — Un concluz cu menirea de a conlucra la trezirea poporului nostru ș. a.

Discusiunile atât peste aceste cât și peste alte chestiuni au decurs cu deplină demnitate așa, încât oaspeții de față au declarat, că adunarea prezintă a făcut impresiunea unui mic parlament cu deputați de bărbătească gravitate și pătruși de sfințenia cauzei. — Mulțumită înțelepciunii prezidiului și membrilor conștii de sublimitatea misiunii lor.

A urmat alegerea oficialilor și a membrilor comitetului central pe un nou period de 3 ani. Înainte de a se purcede la alegere actualul președinte expune, că după-ce deja de un an au avizat pe membrii, că din cauza împrejurărilor sale nu poate lua angajamentul de a duce prezidiul și în periodul următor, și după-ce i-a rugat încă de timpuriu, ca cu ocaziunea conferințelor tractuale din primăvară să se sfătuiască cu privire la persoana viitorului președinte — roagă de nou pe membrii, ca având acuma a face alegerea să nu reflecteze nici sub o împrejurare la persoana lui. Își ține însă de plăcută datorință de a mulțumi de încrederea și alipirea esperiată asigurând pe membrii,

că pentru sprijinul, ce i-l-au dat totdeauna cu celea mai dulci suveniri se departă din postul prezidial.

După aceste membrii reuniunii se retrag și după o consultare de jumătate oră aclamează pe următorii:

Alexandru Bene din considerarea zelului neobosit dovedit întru conducerea de mai mulți ani a reuniunii și din considerarea dragostei ce a nutrit totdeauna față de dascălime se alege președinte onorar pe viață.

Oficialii aleși sunt: Ioan Georgiu canonic și inspector diec. președinte, Ilariu Boroș vicepreședinte, Anton Domide secretar, Alexandru Pop bibliotecar, Ioan Roman cas-sar, Ioan Boer controlor. De membrii în comitetul central au fost aleși: Ioan Bacociu, Ioan Bunea, Iuliu Danciu și Aurel Bucnar.

Nu va fi doară de prisos a aminti și aceea, că reuniunea azi dispune de un capital aproape 4000 coroane, de o bibliotecă preste 500 opuri valoroase, despre ce ne-am convins atât din raportul general cât și din cataloagele tipărite, cari s'au distribuit între membrii.

Cu ocaziunea acestei adunări s'au premiat patru disertațiuni, și anume două ale lui Constantin Man inv. în Strâmbul, câte una alui Iuliu Danciu inv. în Câțcău și a alui Teofil Grigorescu inv. la școala centrală din Lapușul ung.

Ca încheiere se înseamnă că după ce s'a terminat adunarea generală, tinerimea a aranjat o petrecere de vară sub prezidiul avocatului dr. Ioan Cherecheș, care ca membru fondator al reuniunii a luat parte activă și la dezbaterile adunării, și prin ținuta sa amicală și maniera-i afabilă ca bărbat de inimă pentru toate cauzele noastre românești a cucerit pe toți dascălii, cari ca semn de iubire în repetite rânduri i-au făcut ovațiuni cordiale.

Petrecerea, la care a luat parte aproape întreaga inteligență din jur, a durat până dimineața târziu în toată privința cu cel mai satisfăcător rezultat.

C—1.

ȘTIRILE ZILEI.

Mercuri, 13 August 1907.

— **Z. Bârsan în Oravița.** În zilele de 17, 18 și 19 August n. dl Z. Bârsan și mica sa trupă vor da o serie de reprezentații teatrale în casa teatrală din Oravița cu următorul program:

Sâmbătă în 17 August: 1. Un prieten, comedie modernă într'un act. 2. Cântecul cocoșului, comedie într'un act. 3. Cânele și pisica, comedie într'un act. Duminecă în 18 August: 1. Jean Marie, dramă într'un act. 2. Ce păcat, comedie într'un act. 3. Nervosul, comedie bufă într'un act. Luni în 19 August: 1. Nasturele, comedie într'un act. 2. Monoloage comice. 3. Capriciul unui tată, comedie într'un act. Inceputul la 8 oăre seara. În pauză muzica lui Bârc. Prețurile: Parter rândul I. și II. cor. 2, celelalte 1 cor. 60 fil., loc de stat 80 fileri. Cercle 2 cor. Balcon rândul I cor. 2-40, II. 1 cor. 60 fil., loc de stat 1 cor. 20 fil. Galerie: loc de șezut 80 fil., de stat 40 fil. Bilete sunt de vânzare până Sâmbătă la 12 ore din zi la librăria dlui I. E. Țieranu, iară seara la cassă. Proprietarii scaunelor sunt rugați, ca până Vineri la 12 ore din zi să se declare în privința optărei scaunelor lor proprii. Comitetul Casinei române române din Oravița-Mont. face călduros apel către toți sprijinitorii culturalei

și artei românești, ca pe zilele indicate să grăbească a se desfăta în arta celebrului artist.

— **Cununie.** Dșoara Leniți Turcu și dl Dr. Toma Ienciu, avocat, își vor serba cununia în ziua de Sf. Marie, 28 August n., în biserica gr. ort. din Făgăraș. Felicitările noastre.

— **Pentru votul universal.** Muncitorii organizați dela Győr au ținut în 10 și 11 August n. o adunare impozantă, la care asista un public imens de mai multe mii. La ordinea de zi era chestia sufragiului universal secret. Din gremiu a fost delegat la adunare șeful social-democraților, Bokányi Dezső, care a rostit un discurs plin de efect și însuflețire. Intre altele a zis că acțiunea proletariatului în scopul realizării reformei electorale nu este decât luptă culturală, lupta celor desmoșteniți pentru drepturile cele mai elementare cetățenești. Sfârșește cu cuvintele că actualul sistem electoral înseamnă moartea domniei de clase, iar noua reformă electorală renașterea noiei Ungarii. Seara a avut loc un conduct cu lampioane, cu care ocaziune muncitorimea aclama cu însuflețire votul universal.

— **Încă un pervers.** Am adus într'un număr trecut cel mai nou caz de perversitate întâmplat la Troppau. Am anunțat că cei mai proaspeți monstri este un căpitan și un negustor de delicatose. Acum se anunță că ancheta a mai descoperit unul, și anume pe un medic de școală! Acest pervers profita de vizita fetițelor pentru a le batjocori în modul cel mai revoltător. Când s'a dat de urma acestor atentate imorale, medicul a dispărut din oraș.

Din Troppau de altcum se anunță că împotriva altor 13 bărbați s'a pornit procedura criminală. 42 de fetițe de școală au căzut jertfă bestialității acestor neoameni.

— **Canonic sinucigaș.** Canonicul romano catolic Chrizmák Napoleon din Szikszó s'a sinucis eri noapte în urma unei grave boli de nervi.

— **Moartea în paharul cu apă.** Sâmbătă după ameazi un judecător din Ujszöny sări din tren la stația de acolo pentru a bea un pahar de apă. Abia goli paharul când căzu mort la pământ. Era lovit de apoplexie.

— **Uragan la Cașovia.** Din Cașovia se anunță că ieri un groaznic uragan s'a deslănțuit asupra orașului și jurului.

Viforul s'a pornit la amiază și era atât de înfricoșat încât se credea că a sosit ziua de apoi. Vântul a desrădăcinat arbori puternici, a descoperit casele oamenilor, și școala de călărit militară.

În vremea asta își serbase cununia civilă un hornar, care după terminarea actului grăbia cu mireasa către casă. În momentul când trăsura se puse în mișcare, porni și vântul, care devenise din ce în ce mai turbat. La un loc anumit pe stradă caii de odată se opriră căci de vânt nu mai puteau merge. În urma asta cei din trăsură se detară jos cu mireasa și se retraseră sub o șatră care era aproape de o columnă pentru anunțuri, aci voiau nuntașii spre adâncă întristarea lor se aștepte până se calmează viforul. De odată un curent de aer de o putere colosală răpi columnă și o prăvăli peste șatră, care se prăbuși pe nuntași. Mai rău a fost rănită mireasa numai cu greu a putut fi scoasă de sub fărâmurile șatrei. Ambulanța îndată a dus-o la spital, unde până seara își dete șufletul.

— **Adunare populară în afacerea procesului Hau.** Procesul Hau produsese o justă indignare în toată lumea pentru sfârșitul său, cu osândirea la moarte a profes-

sorului universitar Hau. Lumea este convinsă, că profesorul este nevinovat și că în această afacere mai de grabă poate fi vorba de un Justizmord decât de un fapt dovedit pozitiv. Populația din orașul Karlsruhe deja de săptămâni de zile este colosal de agitată pentru felul cum știu judeca judecătorii germani.

În oraș placate cu litere cât pumnul anunță populația, că se proiectează ținerea unei populare adunări monstre în afacerea procesului Hau, care este o rușine pentru justiția germană.

— **Dictatura în Portugalia.** În micul regat portughez cu greu se poate restabili ordinea constituțională, tulburată de absoluta incapacitate a regelui Don Carlos de a domni. Se știe că revoltele și neindestulirea generală isbucnise în țară în urma abuzului regelui de banii publici. Agitația dusă până la extrem de elementele de desordine și dușmane monarchiei coprinse în scurtă vreme întreagă țara și strigătul unanim era: Jos cu regele! Jos cu monarchia! Se știe că numai nainte cu câteva zile regele fuse, publice insultat. La urmă situația se compromise atât de rău, încât trebui să se închidă sesiunea parlamentară, să se proclame starea de asediu în țară și guvernul să fie investit cu putere dictatorială. Regimul monarchic anticonstituțional astfel voiește să-și mențină domnia.

Nainte cu câteva zile se vestia că dictatura în scurtă vreme va încetă; acum semioficiosul guvernului, Diario Illustrado (Ziarul ilustrat) desminte știrea de mai sus adaugând că deocamdată cu privire la situația din țară, guvernului nici prin minte nu-i trece să convoce camerele și să șteargă dictatura.

— **Bulgaria nu va fi regat.** Este știut până și de copiii de școală, că cea mai ferbinte dorință a Bulgariei e să se scape cu desăvârșire de tutoratul Turciei și să devină independentă și înaintată la rangul de regat. Dorința aceasta este cel mai sfânt ideal al fiecărui Bulgar patriot și de aceasta nici nu se face nici un secret.

Vești mereu se răspândeau că azi, că mâne, că în scurtă vreme Bulgaria va fi proclamată regat având învoirea unanimă a puterilor europene.

Așa se colportase acest zvon și mai deunăzi, dar și astăzi Bulgaria tot principat este.

De sine înțeles că veștile acestea tot de atâtea ori produceau o îndreptățită temere în imperiul padișahului.

Conform unei informațiuni din Constantinopol guvernul bulgar publică o desmințire oficială în care toate faimele referitoare la independența Bulgariei sunt reduse la nul. Declarația aceasta a Bulgariei a produs o vie satisfacție în cercurile guvernamentale turcești.

Cu un cuvânt Bulgaria și-a pus iarăși deocamdată pofta în cui, iar bandele ei vor putea opera și pe mai departe în interesul Mării-Bulgarii.

— **Prinț munte-negrin la universitatea din Viena.** Prințul Petru al Muntenegrului fiul principelui regent Nikita, pe anul viitor școlastic se va înscrie la universitatea din Viena. Până acum prințul a ascultat prelegeri la universitatea din Heidelberg.

— **O declarație a lui Kristóffy.** Fostul ministru de drabași Kristóffy atât de urgent în ochii coaliției, tot nu vrea să dispară dela suprafață. Pressa patriotică vestise odată că Kristóffy a înebunit, altă dată că a devenit melancolic în urma remușcărilor pentru atitudinea sa antinațională; iarăși altă dată că Kristóffy umblă să tulbure diu nou apele coaliției unelind împotriva ei.

Acum Kristóffy iarăși dă de lucru presei „naționale“ a coaliției în urma unui articol publicat de Kristóffy în coloanele ziarului „Die Zeit“ din Viena. Iată ce scrie între alte Kristóffy:

„Cea mai potrivită garanță a constituțiunei — zice Kristóffy — este votul universal egal și secret. Numai parlamentul popo-

rului, din care politica gravaminelor ar fi espulsată va putea da regelui ceea-ce este a regelui, și armatei, ceea-ce este al armatei. După credința mea sporirea contingentului militar este stânca, de care izbindu-se guvernul va naufragia.

În Ungaria azi toate se pot face, numai sporirea contingentului militar întimpină cea mai mare greutate.

Îndată ce chestia aceasta va fi pusă la ordinea zilei, va izbucni criza, pentru-că astfel de concesiuni cari țintesc la divizarea armatei între împrejurările de azi sunt cu neputință.

Cu privire la situația politică viitoare, Kristóffy crede că locul coaliției de azi îl vor ocupa două coaliții noi: una conservativă și alta radicală.

Din coaliția conservatoare ar face parte așa numitele partide istorice (între acestea și partidul kossuthist), cealaltă grupare ar fi formată de radicali în frunte cu partidul radical acum în formațiune, care—după părerea lui Kristóffy — va avea cel puțin 2 milioane de alegători. Kristóffy dă cu socoteală, că și naționalitățile vor mai slăbi cu politica de până acum formând în locul organizației de azi partide mai mici radicale și conservative“.

— „Patriotismul“ unui episcop catolic maghiar. Era nu timp când catolicii maghiari, clerici și mireni se comănăceau adânc înaintea naționalităților, mai ales înaintea Slovacilor, unde gróf Zichy Nándor și statul său major găsi un teren prielnic pentru ideile sale reacționare — clericale. Era pe atunci, când se frământa ideea înființării partidului, batjocurit de „poporal“. N'a fost partidul acesta pe nici un moment al popoului, ci dela început până azi al grofilor și popilor catolici. Era mare vorbă pe acelea vremuri să apelezi la popor, adecă la popoară.

Broșurile scoase în toate limbile popoarelor din Ungaria (cea românească în limba lui Radu Cupariu) năpădeau formal biourile preoților noștri. Primejdia era mare căci legile politice-bisericești amenințau țara cu desfrâu groaznic, de fapt însă erau amenințate interesele clerului catolic. Sfințenia căsătoriei, care înaintea lui nici nu există și pentru cari nouii cavaleri papali se aruncară în vârtejul luptei era o ficțiune. Aceasta a fost numai o slabă lozincă pentru redobândirea influenței pierdute asupra turmei necunoscătoare. Și cât zgomot, câtă însuflețire, cât foc, câte fraze goale prin ziarul Alkotmány!

Apelul către naționalități era: ajutați-ne să ajungem la putere, și noi în schimb vă vom lua în considerare aspirațiile juste, întru cât acelea se potrivesc cu interesele statului. Și de atunci până azi câtă schimbare! Partidul poporal care „venise în numele Domnului“, se vânduse dracului, își acățase programul în cui, devenind ultrakossuthist.

Știam noi atunci că simpatiile acestui partid nu sunt sincere față de noi, după cum din lup nici odată nu se face miel.

Răspunsul nostru la zâmbetul fals al fariseilor politice maghiare era de asemenea un zâmbet, dar ironic, disprețuitor. Acel „timeo Danaos“ al nostru era pe deplin justificat, căci evenimentele de mai târziu ne-au dat dreptate. Numai bieții noștri compatrioți, Slovaci s'au lăsat seduși de delfinii politice clericale-magnate-feudale, trimițând în parlament astfel de „reprezentanți“, cari nu să le apere drepturile și interesele naționale, ci să le pună frânghia în gât s'au angajat. Ei, acum post tot discrimina rerum văd și slovacii noștri că mântuirea nu poate veni din tabăra fariseilor, ea residă numai și numai în forța națională.

Clericaliși fură răpiți de patriotismul de cinci pițule al ovreilor kossuthiști cu cari se ambinară, pent-u a nu fi luați la hulă că sunt slugile Vienei. Ei se temeau mai mult de cei câți-va jidovași decât de oprobriul opiniei publice a naționalităților. În urma întovărășiei cu fel de fel de elemente suspecte clerul catolic de asemenea caută să se arate cât mai dihai. Știm cum a fost și sunt

persecutați preoții slovaci pentru că nu cer alta decât să rămână ce sunt: slovaci și cetățeni cinstiți ai patriei.

Așa ceva însă în Ungaria lui Kossuth și a lui Zichy nu este permis, iar dacă acel preot îndrăznește să se opună, episcopii își știu datorința. Astfel a fost destituit din post preotul Hlinka, astfel a fost suspendat Iuriga, aceeași soartă îi așteaptă și pe alții dacă vor continua pe calea apucată!

Acum se vestește un alt caz de suspendare. Vicariul arhiepiscopesc catolic din Strigoniu, numele nu importă, s'a pus pe muncă, să „stârpească buruiana“ panslavi-mului din eparchia sa! Din cauza aceasta a avizat pe preotul slovac Zavodszki din Mária-völgy ca în curs de un an să părăsească parochia, căci altfel îl va suspenda dela funcțiile sale preoțești. Pe capelanul Novak din Szakolcza l-a transferat în alt loc, pentru că Novak îndeplinea lucruri secundare la administrația foii slovace Lindové Noviny.

Așa mână de ajutor dă clerul catolic maghiar persecutorilor, a căror domnie e pe ducă. Și crede clerul catolic că pentru el nu vor veni vremuri grele?

— **Procesul Hau.** În procesul Hau iarăși s'a întâmplat o întorsătură. Mai zilele trecute se lua cu siguranță că adevăratul ucigaș este dșoara Molitor, cumnata profesorului, după aceea a fost suspiciunat baronul Lindenau, care în seara fatală mergea înapoia celor două femei, cari grăbiau la poștă. Acum se colportează o altă versiune, anume că ucigașul este b. Lindenau, care a fost năimit de profesor să omoare pe bătrâna Molitor, soacra profesorului.

Supozițiunea aceasta se bazează pe spusele unui amplotat al unui ziar din Karlsruhe, care s'a prezentat eri la poliție fascionând următoarele:

El călătorea anul trecut la 6 Nov. dela Wertheim la Appenweicher, trecând prin Karlsruhe. La o stațiune a observat doi domni, cari aveau barbă falșă. Presupune că unul a fost dr. Hau, iar celălalt br. Lindenau.

Oricât s'ar vorbi de nevinovăția lui Hau, judecătoria este convinsă, are aproape idea fixă, că ucigașul este profesorul osândit la moarte. Ea se bazează pe aceea, că în ziua critică după amiază la 2 ceasuri profesorul a sosit la Baden-Baden (unde s'a comis omorul), că mulți martori l'au văzut șezând pe o bancă în apropierea parcului villei Molitor.

Nu se știe numai că dela 3 și trei sferuri până la patru și un sfert ce a făcut.

Profesorul a mărturisit că în intervalul acesta se plimba în pădurea din apropiere, unde nu l'a văzut nime. Cumnata profesorului de asemenea la 2 ciasuri a părăsit vilamamei sale și la 4 ciasuri s'a dus la vila Engelhorn. Că ce a făcut și unde a fost dela 2 ciasuri până la 4 nu este dovedit.

Apărătorul familiei Molitor a dat eri un comunicat, în care se spune că Olga Molitor, cumnata profesorului este firm convinsă, că ucigașul este Hau. Ea spune că n'a văzut pe Hau descărcând revolverul asupra văduvei Molitor, ci numai după aceea, când omorul se sevărsise și Hau căuta să scape prin fugă.

x 2000 coroane plătesc aceluia, care îmi poate dovedi, că testimoniile publicate nu corespund adevărului și nu sunt autentice. Fie-căruia îi stă în drept a se convinge personal despre aceasta. Din toate cercurile societății se află scrisori de recunoștință și astăzi publicăm scrisoarea sosită la 16 Martie 1903. Aceasta sună: „Dlui Albert Müller în Budapesta, V. Vadász-utca 34. Cam cu 5 ani înainte am comandat o cruce dublă electro-magnetică Nr. 86967 R. B., pentru-ce îți esprim mulțăminta mea. Crucea mi-a ajutat de minune; m'a scăpat de durerile de inimă ce le aveam. Te rog a'mi trimite iarăși o cruce. Cu toată stima. Ioan Oraftsik în Podolin“.

— **Crima dela Dános.** Cercetarea neobosită a gendarmilor scoate din ce în ce tot mai multe date pozitive la iveală în afacerea

ingrozitoare crime dela Dános. Două țigănci Lakatos Rózsi și Farkas Mari au fost și până acum de mare folos și ajutor gendarmilor, căci aceștia pe baza spuselor și mărturisirilor lor abăteau firul cercetării în ogașa adevărată pentru urmărirea, adecă descoperirea ucigașilor.

Dar cu tot serviciul acestor țigănci lumină deplină nu s'a putut face pentru-că pe de-o parte numai Lakatos Rózsi a fost inițiată în tainele omorului dela Dános, pe de altă parte țigani suspiciunați cu comiterea crimelor neagă orice învinuire li se face. Este nevoie deci de o mărturie mai viguroasă, mai credibilă decât cele două țigănci, mai bine zis decât una dintre aceste două. Farkas Mari anume numai din răzbunare pentru-că familia Surányi o jefuiseră, s'a prezentat gendarmăriei acuzând caravana cu comiterea omorului dela Dános. De față n'a fost, prin urmare mărturia ei n'are nici o valoare.

Deși țiganca Farkas Mari referitor la crima dela Dános nu poate da nici o indicațiune pozitivă, cu atât mai prețioase servicii face gendarmilor pe cari îi îndrumă mereu pe calea adevărată. Gendarmii au și profitat mult de concursul ei dela început și este probabil în chipul acesta să se dea de urma ucigașilor. Rezultatele cercetării de până acum le rezumăm pe scurt: Când gendarmii la 7—8 zile după omorul dela 10 Iulie au prins caravanile de țigani arestate, ei au separat puradeii de ceilalți țigani încredințându-i țigancei Farkas Mari, pentru a le purta de grijă. Gendarmii adecă speculaseră că copiii vor fi mai comunicativi cu Farkas Mari, care conform instrucțiilor gendarmilor avea să se ia cu buna pe lângă copii, pentru a afla dela ei — fără însă a-i înfrica, — una-altă despre măcelul dela Dános. Gendarmii au dat cu socoteală, și socoteala aceasta n'a fost nici decum rea, că unu ori doi dintre copiii dacă nu chiar toți cu siguranță trebuiau să fie de față la comiterea omorului, dacă țigani arestați de fapt sunt ucigașii.

Intr'adevăr printre puii de țigan era unul care a fost de fapt în noaptea de 10 Iulie în ciarda dela Dános și fără șfială a povestit țigancei Farkas Mari cum s'a petrecut crima.

Același lucru l'a spus și în fața jandarmilor și în urmă în fața judelei.

Spusele băiatului de țigan corespund întru toate investigațiunii de până aci, așa că nu este motiv a se trage la îndoială mărturia lui.

Iată ce a mărturisit micul țigan: Când caravana de țigani a sosit în noaptea de 10 Iulie în fața ciardei, înainte de a intra înăuntru, bărbații și-au împărțit rolurile.

Trei țigănci au fost puse să străgească drumul; îndată ce simțeau ceva, aveau să dea de știre celor din ciardă. Țigăncile mai aveau și rolul de a alunga câinii în vreme ce cinci țigani au intrat în ciardă. În ciardă afară de crășmar, nevastă-sa și fiica sa alt suflet de om n'a fost. Intrați în ciardă țigani îndată se apucară de jaf, iar crășmarul și familia sa, se refugiază în apartamentele birtului. De-odată țigăncile observară, că s'apropie un om, care tinde spre ciardă. Ele înștiințară pe cei dinnăuntru, cari închiseră porțile și ușile și așteptau sosirea călătorului. Acesta fără să vizeze că se bagă la moarte, intră în ciardă.

De-odată se auziră două focuri de revolver, apoi zgomotul luptei desperate piept la piept și în urmă se făcu iarăși liniște. Terminând țigani cu cel sosit, s'apucară din nou de jaf. Acum nu s'au îndestulit numai cu atâta, ci voiau să dea cu ori-ce preț față și cu familia, care gemea de frică. Ușa cea dintâiu, ce era înaintea lor, o smulseră din fățâni. În odaia aceasta era crășmarul și nevasta cari începură să se apere cu cea din urmă desperare. Crășmarul iute a fost gata, căci topoarele și revolverele țiganilor erau îndreptate asupra lui.

Căzând bărbatul, remase singură femeia, pe cari țigani o necinstiră și după aceea o uciseră și pe ea. În altă odaie era încluiată

fata de 18 ani, a crâșmarului, care auzia lupta desnădăjduită a părinților săi cu feroșii țigani. În câteva minute țigani forțară și ușa asta intrând în odaie la fată, care era de o rară frumusețe. O prinseră și o necinstiră și pe ea rînd pe rînd, iar la urmă o omorîră, tăindu-i pieptul și mâinile. După ce țigani sevârșiră omorul, au eșit din ciardă dându-i foc, iar caravana o luă la fugă ne-bună pe drumul de țară.

Inscuținare.

„Reuniunea femeilor române din Brașov“ a înființat după cum se știe un *Internat*, cu scop de a instrui fetele din clasa de mijloc a societății românești în menajul casei, precum și în diferite lucruri de mână, ce cad în sfera unei bune econoame.

Reuniunea întreține și subvenționează acest *Internat* cu o sumă considerabilă, numai ca să poată primi fetele cu taxă cât se poate de scăzută.

În acest *Internat* se învață :

- a) a pregăti tot felul de mâncări ;
- b) a spăla și a călca tot felul de albituri ;
- c) a croi și a coase cu mașina tot felul de albituri și vesminte ;
- d) a cultiva legumi,
- e) reguli igienice, și
- f) a țese la răsboiu.

Pentru completarea cunoștințelor câștigate în școală, s'a introdus și o școală de repetiție provăzută în legile statului pentru copile dela 12—15 ani.

În această școală se va propune :

Limba română 2 cursuri a 2 ore pe săptămână.

Limba maghiară 2 cursuri a 2 ore pe săptămână.

Limba germană 2 cursuri a 2 ore pe săptămână.

Aritmetica 2 cursuri a 2 ore pe săptămână.

Istoria și geografia 2 cursuri a 2 ore pe săptămână.

Istoria nat. și Fizica 2 cursuri a 1 oră pe săptămână.

Religia 2 cursuri a 1 oră pe săptămână.

Desemnul 1 curs a 1 oră pe săptămână.

Scrierea 1 curs a 1 oră pe săptămână.

Cântări 1 curs a 1 oră pe săptămână.

Gimnastica 1 curs a 1 oră pe săptămână.

În acest „*Internat*“ se primesc fetele române, cari vor fi absolvat cel puțin 3 (trei) clase primare și vor fi împlinit 12 ani.

Deoarece prin reorganizarea cea nouă a instrucțiunii numărul oarelor s'a înmulțit în mod considerabil, de aceea s'a statorit pentru completa întreținere și instrucțiune taxa de 32 cor. pe lună. plătită anticipativ.

Fetele orfane și sărace pot fi primite gratuit în „*Internat*“.

Fetele din Brașov, cari vor voi să petreacă numai peste zi în „*Internat*“, plătesc pentru toată instrucțiunea și pentru prânz și ojină câte 24 de cor. pe lună.

Peste aceasta fiecare elevă trebuie să plătească lunar câte 1 coroană pentru medic,

La primire fiecare elevă va fi vizitată de medicul *Internatului*, dacă este deplin sănătoasă.

De oare-ce numărul elevelor atât al celor cu plată, cât și al bursierelor este restrâns, de aceea se 'nviță părinții și tutorii a se anunța, respective a înainta petițiunile în-

zestrate cu testimoniu de paupertate și cu actul de botez la subscrisa presidentă până în 20 August st. v.

Primirea elevelor în „*Internat*“ se va face dela 25 August încolo.

La primire are să aducă fiecare elevă albiturile și vestmintele necesare, precum și așternutul de pat.

În legătură cu acest „*Internat*“, Reuniunea în anii trecuți a înființat și un „*Orfelinat*“ pentru fetele orfane și sărace dela 6—12 ani; aceste fete primesc întreținerea complectă pe spesele reuniunii și sunt obligate a cerceta școalele române gr. or. din loc.

Petițiunile pentru primire sunt a se adresa până în 20 August st. v.

Informațiuni mai de aproape se pot primi dela presidenta Reuniunii și dela actuarul acesteia.

Elena Sabadeanu, Ioan Lengeru,
președintă. avocat și secret. al reuniune.

NB. Rugăm pe Onor public a nota bine adresa *internatului* : Suburbiul Scheiu, Cacova de sus No. 3, iar dela 17 | 30 Septembrie a. c. : tot Suburbiul Scheiu, însă în casele proprii a'e Reuniunii : Șirul spitalului No. 10.

Se află de vânzare
la redacția „Pop: Rom.“
Bpesta, VII., István-ut 11.

PORTRETELE
dlor deputați

Teodor Mihali
Coriolan Bredicianu
A. Vaida-Voevod
N. Șerban de Voila
Aurel Vlad
Vasile Dămian

Prețul unui exemplar: pe carton satinat
50 fileri plus 10 fileri porto, pe hârtie
chromo 1 cor., plus 10 fileri porto.

Partea științifică literară.

România.*)

— 1866—1906. —

România sărbătorind cu bucurie și o mândrie generală jubileul de 40 ani de Domnie a primului său Rege, a organizat pentru celebrarea acestei date memorabile cea dintâiu Expoziție națională a sa.

Numeroșii vizitatori din țară și din străinătate, aproape 2,000.000, cari au străbătut parcul și pavilioanele Expozițiunii, au putut admira produsele bogate ale agriculturii, pădurilor, minelor, întinselor pescării din deltă și ale industriei născându dintr'o țară, care, eri încă, era săracă, aproape necultivată și pe jumătate pustie.

Numeroasele documente, statistici, tablouri comparative, grafice, monografii, cari au pus în evidență starea României în 1866, la începutul Domniei Principelui Carol de Hohenzollern și aceea a tânărului regat du-

*) Introducere scrisă de fostul ministru de domenii la voluminoasă lucrare «România 1866—1906», editată de ministerul domeniilor din România.

nărean în 1906, au permis tuturor de ași da seamă de energica sforțare făcută de națiune sub direcțiunea Regelui său și de importanța rezultatelor obținute în acești 40 de ani de domnie.

Pentru a ne da seama mai bine de importanța și greutatea operei împlinite de către Rege, căruia Istoria îi va da numele d: „Intelept și Victorios“ și de către valorosul popor, care s'a înălțat atât de repede, după veacuri de opresiune și mizerie ce ar fi putut nimici toată vitalitatea și toată puterea de rezistență într'o rasă, ce n'ar fi fost așa de bine înzestrată, nu este mijloc mai bun de cât de a reproduce câte-va din tablourile zugrăvite de călătorii din Apus, cari au văzut România în cea dintâi jumătate a veacului al XIX.

Numai văzând de unde am plecat și unde am ajuns în cursul unei vieți de om, străinii vor putea să cunoască adevărata noastră valoare și Românii însuși vor învăța a se cunoaște mai bine și a avea mai multă încredere în puterile lor și în destinele viitorului.

Iată descrițiunea pe care o fac despre starea României doui călători, cari o străbătură în anii 1835 și 1839.

Unul dintre ei, d. Thouvenel, care a fost ministru al afacerilor străine sub Napoleon al III, străbătu în 1839 Muntenia dealungul, de la Verciorova până la Brăila, iar cel de al doilea, care nu este altul de cât ilustrul mareșal de Moltke, pe atunci căpitan, trecu în 1835 prin Craiova, București și Giurgiu spre a merge la Constantinopol, unde trebuia să se ocupe de reorganizarea armatei turcești. Amândouă descrierile sunt perfect de asemănătoare și pline de învățăminte.

„Solul Munteniei, zice Thouvenet, nu cere de cât să producă, cu toate acestea nu se întâlnesc de cât la distanțe mari câte-va ogoare de grâu sau de porumb.

„Pe malul Jiului, în banatul Craiovei, pământul este necultivat, cu toate că solul este de o minunată fertilitate, populațiunea a fugit în munți.

„Noi plecarăm seara, sperând să străbatem noaptea o mare parte din deșertul ce desparte Craiova de București... De la malul Oltului până la București țara este pustie, ea este o câmpie de 120 de km, devastată de răsboaie și care a rămas de atunci necultivată... nici un sat, nici o arătură; natura sălbatică s'a instalat din nou în drepturile sale... Într'o rază de 40 de km, în jurul Bucureștiului se văd câte-va asate trase de apropierea Capitalei. Indată însă începe din nou o pustietate care se întinde până la Braila.*)

Impresiunile viitorului Mareșal de Moltke sunt identice; înaintea înfățișării atâtor mizerii, inima de fer a soldatului e mișcată și lasă să scape un strigăt de milă și indignare.

„Intățișarea țării, zice Moltke, prezintă urmele spăimântătoare ale unei lungi servituți.

„Șesul este peste tot lipsit de arbori, a treia parte din el este acoperit cu mărăci-nișuri, frumoasele păduri, produse ale naturii, au fost devastate într'atâta că, este greu de înțeles cum răutatea, incuria și pasiunile oamenilor au putut să facă atâtea ruini. Abia dacă a cincea parte din solul arabil este cultivat, țara seamănă cu o pustietate, dar cu o pustietate care nu așteaptă de cât brațe harnice pe care să le răsplătească însutit pentru munca lor.

„Rasa este foarte frumoasă și mare; limba este de origine latină și seamănă încă și astăzi cu limba italiană... Rămâi mirat găsind în această pustietate un oraș ca București, care numără aproape 10,000 de locuitori“.**)

În fața acestei mizerii și barbarii, care

*) Revue de deux Mondes, 15 Mai 1839.

**) Moltke. Scrisori asupra Orientului. Traducerea A. Marchand Sandoz Edit, Paris, p. 4 și următoarele.

sunt în acelaș timp, atât de aproape și atât de departe de noi, România jubiliară poate opune cu o legitimă mândrie spectacolul înviorător al unui popor, care în mai puțin de 70 de ani, și-a recucerit locul său în lume și care trăește și crește pentru istorie și civilizațiune.

Țara necultivată de altă dată a produs în 1906, anul jubileului, 40 de milioane de hectolitri de grâu, a treia parte din producțiunea Franței, care are un teritoriu de 4 ori mai întins de cât al său; ea ocupă locul al doilea între toate țările din lume în ceia ce privește producțiunea grâului pe cap de locuiter (fiind întrecută numai de Republica Argentina); producțiunea medie în acești din urmă 5 ani 1902—1906, a fost de 18., hectolitri la hectar, pe când în Franța, țara fertilă și cu o cultură perfecționată, a fost de 19., hectolitri, în Statele Unite ale Americii de N. de 11—12 hectolitri la hectar și în Roșia de 8 hectolitri la hectar.

Comerțul exterior, care la 1835 se ridica la suma totală de 36,000.000 de lei noi, a ajuns la 801,000.000 lei în 1898 și 795,000.000 lei în 1905.

Producțiunea petrolului s'a ridicat de la 600 de vagoane, cât era în 1866 la 29.813 vagoane în 1898 la 68.150 în 1905 și 88.000 în 1906, ajungând astfel a fi egală cu cea a Galiției, care era până acum țara cea mai bogată, în petrol din toată Europa.

Pe când Thouvenel și Moltke n'au găsit în călătoria lor nici o șosea împietrită și nici un pod, România posedă astăzi 3180 km. de căi ferate în exploatare și 430 de km. în construcțiune; ea se poate mândri cu lucrări ca; mărețul pod Carol I de peste Dunăre la Cernavoda, portul Constanța, docurile și magazinele cu silozuri și elvatoare de la Brăila și Galați, toate concepute și executate de inginerii noștri sau sub direcțiunea lor.

Veniturile statului, care la 1833 se ridicau deabia la 8,876.000 de lei pentru amândouă Principatele, Muntenia și Moldova, au ajuns în exercițiul 1905—1906 la suma de 278,727.619 lei, întrecând cu 46,106.722 de lei prevederile budgetare și lăsând un excedent de încasări de 45,445.510 lei echivalent pentru budgetul unei țări mari ca Franța cu un excedent de 700 de milioane de franci.

Pentru exercițiul curgător (1906—1907) veniturile fiind evaluate la 236 de milioane 989,238 lei, încasările pentru cele d'întâi 10 luni (1 Aprilie 1906 — 31 Ianuarie 1907) au întrecut deja cu 22,354.893 de lei încasările din epoca corespunzătoare a anului 1906 și asigură un nou excedent, care va fi mai mare de 50,000.000 lei.

Populațiunea, care la 1834 atingea numai cifra de 3,050.000 de locuitori, a trecut astăzi de 6,500.000 de suflete și crește repede. Creșterea anuală prin excedentul nașterilor asupra morților a fost, în mijlociu, pentru ultimii 5 ani de 87.000 de suflete (în 1904 excedentul nașterilor a fost de 100.241 de suflete). Din acest punct de vedere România ocupă rangul al șaselea printre țările Europei.

Țara care, după cum am văzut era aproape pustie către sfârșitul primei jumătăți a secolului al XIX, are azi o populațiune mai mult de cât îndoită de cum era acum 70 de ani; cu toate acestea densitatea populațiunii nu este de cât 49.5 locuitori la km patrat. Cum însă România are o întindere egală cu a Elveției, Olandei și a două Belgii reunite toate la un loc, sau cât a Saxoniei, Bavariei, Württembergului și Marului ducat de Baden împreună, atunci în ziua când densitatea populațiunii va ajunge ca în țările civilizate și bogate ale Europei apusene (Germania, Anglia, etc.) va fi pe malurile Dunării și la Marea Neagră un popor de 12,000.000 de oameni harnici și inteligenți locuind o țară fertilă unde se găsesc produsele cele mai prețioase ale zonei temperate (grâu, porumb, vită de vie) și în a cărui subsol se găsesc bogății

imense, din care numai o mică parte a fost exploatată până acuma.

Progresele rezezi realizate în cei 40 de ani de Domnie a M. S. Regelui Carol I și despre care lucrarea de față publicată prin îngrijirea departamentului Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor, ne permite să ne facem o idee, ne îndreptățește să afirmăm că, poporul român poate să privească viitorul cu încredere și că-i este rezervată o soartă strălucită ca o dreaptă compensare pentru multele veacuri de nenorociri și suferințe nemeritate.

Dar, deși Regele și poporul au făcut lucruri mari într'un timp atât de scurt, mai rămâne încă mult de făcut și ziua odihnei nu a venit încă dacă poate vre odată să vie pentru un popor care vrea să trăiască și să crească și a cărui deviză trebuie să fie acea a poetului latin.

Nil actum reputans, si quid superesset agendum.

I. N. Lahovari,

Romanul ziarului „Lupta.“

Părinți și fii

de

(26)

Ivan Turghenieff.

Ana Serghievna Odintoff era fiia lui Serghei Nicolaevici Locteff, a faimosului cu mândrețele sale, și cu pătimea sa răvnă la jocuri în cărți, vestit asemenea și pentru iscușința sa în daraveri de pa ale și care după cincizece ani de-arândul trăi lume dalbă la Moscva și la Petersburg, cu fel de fel de tertipuri, ajunse de scăpătă cu desăvârșire și se retrase la țeară, unde nu peste mult își dete ortul popii, lăsând o amărată moștenire, mai nimic, douelor sale fete, Anei și Catrinei, una de douzeci, alta de doisprezece ani. Mama lor, din neamul prinților N., caliciți ca vai de ei, reposase Petersburg încă pe vremea când soțul ei huzurea de bine. Soartea Anei, beată orfană, era bântuiță de griji.

Educația strălucită ce i-s'a dat la Petersburg nu o pregătise de fel pentru necazurile căsniciei, și pentru nevoile de tot soiul ce întimpină în fundul unei provincii serace. Nu cunoștea pe nici unul dintre vecinii ei dela țeară, și n'avea cui cere sfatul. Tă-tâne-so nici-odată nu se ducea pe la proprietarii vecinași; îi disprețuia, iar aceștia nu se dădeau mai pe jos — fiecare în felul său. Decât, ea nu-și eși din fire, și scrise fuga la o mătușă de pe mamă, prințesa Eudoxia Stepanovna N., o răutăcioasă și fudulă fată bătrână, ca să vie la ea. Aceasta sosi îndată la nepoată-sa, cuprinsă cele mai frumoase odăi din casă, mormăind și certându-se din zori de ziuă până 'n seară, și neplimbându-se măcar prin grădină, decât cu singurul ei servitor în urmă un lacheu posac, împopoțat cu o dubilă livrea gălbue, cu fileții sinelii, și cu o pălărie în trei coruuri, pe care îl alesese dintre șerbi. Ana suferea cu răbdare toate toanele mătușei, se ocupă cu educarea surorii sale, și părea împăcată cu gândul de a-și strivi zilele departe de talazurile luuii... dar nu așa i-a fost ursita. Un anumit Odintoff, un burlac chiabur, trecut de patru-zeci de ani, de fire originală, ipocondriacă, burtușos de sănătos, dar nu tocmai lovit cu leuca, nici răutăcios, încolo om de omenie, — o cunoscu, îi căzu troncu la inimă, și până óna alta, o peți. Ea își dete voia; iar peste șase ani el se duse în ceia lume lăsând nevetei sale toată moștenirea. Ana Sergeiconă, rămase un an fără de a se urni de la țeară, apoi plecă cu soru-sa să dea târcoale prin Europa, dar îi fu destul să curete Germania.

Obosită însă de călătorie, se întoarse la iubitul ei sătuleț Nicolșcoie, ce se întindea nu prea departe de orașul X. Casa ei dela țară era încăpătoare, scump mobilată și înconjurată de o mândră grădină cu sere de

portocale; reposatului ei bărbat îi plăcea vâlva. Ana Serghievna mergea rar la oras, și atunci numai cu daraveri și nu zăbovea mult pe-acolo. Era urgisită în guvernament, căsătoria ei stărnise multă zarvă și multe bârfeli' Gurile satului făuriră fel de fel de povești, bunioară ca și ceia că ea fusese de ajutor tatălui ei la mișcoranții, și că pribegirea ei peste hotare se făcu pentru a se tăinui tristețe urmări...

„Înțelegeți însfârșit...“ adăgeau sufletele blajine. „Pârjol și ciumă au trecut peste capul ei“ ziceau alții, iar un mucalit „local“, ce se credea înzestrat cu privilegiul vorbelor nimerite, mai zicea de obicei „Va să zică toate elementele“. — Toate zvonurile acestea le știa, dar cum îi intrau pe-o ureche eșeau pe ceialaltă. Se dovedea de liberă în cugete și de tare în virtute.

Răzemată de spatele jețului, cu brațele încrucișate doamna Odintoff îl ascultă pe Bazaroff. În contra datinei sale, acesta povestea bucuroș și-l vedeai silit a ținea de urât Anei Sergeiconă — o nouă pricină pentru ca Arcadis să se crucească de mirare. Anevoe ar fi putut însă băga de seamă, dacă Bazaroff izbutise ori nu. Emoțiile ce se deșteptau în sânul doamnei Odintoff nici odată nu păstra totdeauna aceeași expresie, plăcută și fină. Mândrii ei ochișori cumiți erau pururea atenți, dar atenția aceasta nu era de a se întęi. Ciudatele năravuri ale lui Bazaroff îi făcură greu le începutul conversației lor, ca și un miros stricat sau un sunet țipător, dar observă în curând, că el se cam zăpăcește și asta o măgulea nițel.

Singură trivialitatea îi era peste mână, iar Bazaroff, desigur, numai trivial nu era. Din ce a fost mirat, Arcadis acum nu mai putea de mirare. El cugeta că Bazaroff, va vorbi cu dna Odintoff, femeia înțeleaptă și cu spirit, despre convingerile și despre vederile sale. Ea își exprimase înainte dorința de a povesti cu „un om care îndrăznește să nu creadă nimic“, și iată, Bazaroff îi ține de urât cu medicina, cu omeopatia și cu botanica.

Dna Odintoff se știa folosi de răgazul singurătății sale, cetise din doască în doască o grămadă de opere bune, și vorbea rusește fără greșală. Pomenind cu câteva vorbe muzica, văzu că Bazaroff nu mult cinstește arta, făcu deci, că din vorbă în vorbă, o scoase iar la botanică, de și Arcadis se avântase într'o grandioasă cuvântare asupra melodiilor naționale. Doamna Odintoff se purta față de el tot ca și cu un frate tinăr. Parcă prețuia în el bunătatea și francheța tinerețelor: — și atât.

Taifasul acesta liniștit variat, și vioi, se întinse trei ore de-alungul.

În sfârșit prietini se sculară, și se gătiră de ducă. Grațioasă ca niciodată doamna Odintoff, întinse frumoasa-i mână albă și la unul și la altul, apoi stând puțin pe gânduri, le zise cu un zimbet nelămurit dar cu bunătate. „Dacă nu Vă chiar temeți că o să Vă omoare uritul domnilor, sunteți bine veniți la Nicolșcoie“.

„De unde să no temem — întâmpină Arcadis — aa sunt foarte fericit că...“

„Iar mă-ta, domnul Bazaroff?“

Bazaroff se mulțumi a o saluta, iară Arcadis se putu încrucișa încă odată, mai avan decât până aci, văzând aă Bazaroff se face roșu în față.

„Păi, — îl întrebă la stradă — încă nu mai lași din... hm, hm?“

„Mai știi. Sdravăn s'a ținut, de unde s'ot pot descoase! — respunse Bazaroff, adăugând după un minut de tăcere: „O adevărată prințesă, o suverană! Coroana pe cap, o rochie cu coadă, și n'o mai cunoști“.

„Prințesele noastre nu ne vorbesc limba așa ca ea“.

„Soartea ei a fost vitregă, dragul meu. Din acelaș mălai a mâncat și ea ca și noi“.

„Dar pentru aceea nu-i scad farmecele“.

„O nestemată de trup! — făcu Bazaroff — Ce bun pe o masă de disecat“.

„Taci din gură pentru numele Domnului Eugen! Ești prea grozav, astăzi!“

„Mai slăbește din supărările tale, măi slăbănogule. E de prima calitate, fie. Să o dercetăm. „Când“.

„Poimâne dacă voești. Ce treabă avem ce aci? Să bem șampanie cu Cucșineasca? Să ne uimim de aclamurile rudenei tale, dignitarul liberal? — Hai la drum poi-mâne dimineată. Cu atât mai vârtos că și cătunul țatii e la câteva aruncături deacolo. Nicolșcoie e la marginea drumului D... așadară?“

„Așa dară!“

„Optime! Nu-i iertat să mai perdem timpul pe-aci. Numai tonții-și pierd timpul și... pricopsiții. O nestemată de trup, nu mai cârtesc!“

*

A treia zi prietini alergau pe șoseane către Nrcolcoie. Ziua era frumoasă, bătaia soarelui nu pârlea, caii sătui ai cărăușului, călcau dup'olaltă, dând ușor din coade retezate și înodate. Arcadis se uita la drum, și zimbea fără să-și dea seama de ce anume.

„Urează-mi, de bine nene, — strigă numai-ce Bazoroff — astăzi e 22 Iunie, praznicul patronului meu. O să vedem cât îi pasă de mine. Pe astăzi mă așteaptă acasă — adăogi scăzindu-și glasul... Destul de rău, mă vor aștepta îndeșert; nu mă pot da de-a roata!“

(Va urma)

Economie.

Recolta în Bulgaria. Secerișul continuă în întreaga Bulgaria.

S'au făcut și probe de treer, rezultatele sunt foarte nefavorabile. Orzul, ca calitate e bun.

Recolta celorlalte grâne va fi cu 50 procente inferioare celei din anul trecut, îndeosebi grâu nu va fi nici pe jumătate, cât a fost în anul precedent.

Cucuruzele se desvoltă favorabil, și la caz de timpul va fi și în viitor prielnic desvoltării, e speranță de o recoltă satisfăcătoare. — Se poate spune de pe acum, cu Bulgaria va avea în anul acesta îndeobște o recoltă slabă. Din țara vecină Serbia să vestește, că recolta de asemenea va fi slabă. Fân în ambele țări vecine va fi puțin. Guvernele Bulgariei și Serbiei au oprit exportul de fân. Acum se comunică din Belgrad, că mai mulți exporteri au înaintat guvernului Serbiei o rugare, în care cer și oprirea exportului de țărâțe.

Toate acestea, sunt semne de o recoltă foarte slabă.

Imprumutul brazilian. Corespondentul marelui ziar german „Frankfurter Zeitung“ comunică din Rio de Janeiro, capitala Braziliei, că senatul brazilian în ședința ultimă a votat controlarea unui împrumut de stat în suma de trei milioane funți sterlingi. Acest împrumut se va folosi pen'ru valorizarea recoltei de cafea din anul curent.

Situația casei de păstrare postale (în luna Iulie 1907).

În cursul lunii Iulie anul curent s'au făcut 120.664 depuneri nouă în suma de 6.671.278 coroane 79 fileri și 48.606 replătiri în suma de 4.778.236 coroane 42 fileri, adică depunerile în cursul lunii Iulie au crescut cu 1.893.012 cor. 42 fileri.

Suma totală a depunerilor a fost la sfârșitul lunii Iulie 85.331.332 coroane 29 fil. Numărul deponenților a crescut în cursul lunii Iulie cu 6435 și a atins la sfârșitul lunii Iulie țifra de 638.169.

În *cheque* și *clearing* s'au făcut 855.942 depuneri în suma de 261.477.713 coroane 84 fileri și 172.997 replătiri în suma de 264.586.418 coroane 68 fileri.

Suma totală a depunerilor în *cheque* și *clearing* a fost la sfârșitul lunii Iulie 55.487.353 coroane 23 fileri.

Suma tuturor depunerilor la cassa de păstrare postală a fost la sfârșitul lunii Iulie a. c. 140.818.685 coroane 52 fileri.

Cassa de păstrare postală are în contul a 3891 deponenți efectele publice în valoarea nominală de 15.062.748 coroane.

Bursa de efecte. În urma știrilor nefavorabile sosite ieri din New-York realizările s'au continuat azi.

La băncile noi din Berlin s'osesc o mulțime de cambii din provincie, escomptul însă întâmpină mari greutăți.

Discontul privat s'a urcat în Berlin cu 1/4 procent la 4³/₄ procente.

Situația în piața de bani din Budapesta și Viena continuă a fi foarte încordată. Numeroaselor cereri numai banca de emisiune mai poate satisface. E probabil, că banca de emis une în urma mării și urgentei lipse de bani va fi încă în cursul lunii curente avizată a întrebuița din rezerva biletelor de bancă supuse la dare.

Situația tristă din piața de bani a avut de urmare că tranșacțiunile dela bursă sunt cu totul neînsemnate, circulația foarte restrânsă, iar cursurile valorilor au căzut în mod simțitor.

Căderea cursurilor s'a început prin eftinirea rentelor.

Cu toate acestea dacă situația din piețele din America se va îmbunătăți, e speranță că cursurile valorilor se vor urca din nou.

Azi la deschiderea bursei cursurile valorilor au căzut. Anză la aceasta a dat din nou vânzătorii arbitrajului Vienez. Spre încheiere tendența a devenit mai fermă.

Prolongația „medio“ s'a făcut în liniște și fără greutăți.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	— 633 50
„ „ ung. a.	— 737.75
„ băncei de escompt a.	— 477.—
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 645.25
Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 110.50
„ „ coroane 4 „ „	— 91.60
„ austr. de aur 4 „ „	— 115.10
„ „ coroane 4 „ „	— 96.50
Scrisuri fonciare „Albina“	— 101.—
Napoleond'or (20 franci aur)	— 19.16
mărci germane, aur —	— 23.56
Galbeni austriaci și ungurești	— 11.43
Bilete germane 100 mărci	— 117.70
„ franceze 100 franci	— 95.90
„ italiene 100 lire	— 95.95
„ române 100 lei	— 95.15
Ruble rusești de hârtie	— 2.53

Prețurile cerealelor. Circulația în târgul efectiv de cereale a fost azi minimală.

Grâul s'a eftinit, secara, ovășul și cucuruzul ș'au menținut prețurile.

Rezerva producenților continuă; astfel târgul de cereale nu se poate desvolta.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut 10.000 măji metrice grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (81 kilograme greutate) s'a plătit 23 cor. 60 fil., iar pentru cel mai slab de Bănat (75 kilograme greutate) 22 coroane 05 fileri de maja metrică (= 100 kilograme).

În ultimele 24 ore circulația cerealelor în Budapesta a fost următoarea:

	sosit	expediat
Grâu	— — 29.936	măji metrice: — — 4183
Secară	— — 5557	— — 3510
Orz	— — 5551	— — —
Ovăș	— — 8140	— — 9774
Cucuruz	— — 8145	— — 6222
Rapiță	— — 1307	— — 2902
Făină	— — 1288	— — 10937
Țărâțe	— — —	— — 3362

Prețurile cărnii în orașele din provincii. Asociația regnicolară a agricultorilor ungar a dat publicității prețurile cărnii în orașele din provincie, din cari însemnăm următoarele (Prețurile sunt socotite de kilogram și în fileri)!

	Carne de vită	Carne de vită	Carne de porc	Carne de oale
	I	II	I	II
Arad	160-144	200-160	180-160	130
Aradul-Nou	136 128	168 152	144-128	120
Becicher.-M.	144-136	160 144	144-128	112
Bichș Ciaba	144-136	200 180	144- —	120
Oradea-Mare	144-136	200-180	160 144	104
Panciova	136-128	160-140	142-136	100
Sân-Micl.-Mare	152-148	152 —	144-140	140
Sătmar	156-152	184 176	152-154 —	—
Verșeț	148 —	180 —	140 —	112
Timișoara	160 —	210 —	150 —	—

Tariful transportului pe năi. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plătește până la Budapesta de 100 kilograme: Dela Panciova 50—52 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 46—48, Bezdán 32 — 34, Senteș 52 — 56, Seghedin 40—52, Zenta 48—50, Titel 46—48, Timișoara —, Becicherecul-Mare 50 —52 fileri.

În aceste sume sunt cuprinse și darea de transport precum și taxa de asigurare:

Prețurile cărnii, galițelor, legumelor, poamelor ș. a. în piețele din Budapesta.

Tovărășia economilor ungari, care aprovizionează piețele (halele) din Budapesta, a publicat la 12 August n. următoarele prețuri:

Carne: Carne de vită 110—150 coroane, carne de vitel 120—150 coroane, carne de porc 110—186 coroane, slănină proaspătă 130—136 coroane, slănină sărată 1.24—1.40 coroane, slănină afumată 1.24—1.30—1.28—1.40 coroane, slănină de topit 1.22—1.40 coroane, unsoare de porc 1.33—1.80 coroane, de majă metrică. — **Carne afumată:** 132—50 coroane, șuncă 1.60—1.70 coroane, salamă 4 coroane de chilogram.

Galițe: Pui de găină, mici 120—200 fileri, mai mari 200—240 fileri, rațe slabe 280—360 fileri, rațe grase 4—8.50 coroane, găște grase 12—14 coroane, găine 2.40—4 coroane, curci 6—10 coroane de pe-reche.

Legume: Cartofi galbini 4.50—6 coroane, roșii sau albi 7—8 coroane de majă metrică.

Poame: Struguri 40—120 fileri chilogramul.

Felurite: Miere 1.10—1.20 coroane de chilogram.
Oaș: Din Banat și Bacica 63—66 coroane, din Ardeal mai micuțe 60 coroane de ladă (în fiecare ladă 1440 bucăți).

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, maja metrică, frumos .	23 cor. 60 fil.
„ „ „ „ mijlociu .	22 cor. 75 fil.
„ „ „ „ mai slab .	22 cor. 05 fil.
Secară, maja, m. dela	17 cor. 10 fil. 17.60
Orz. „ „ „	15 cor. 10 fil. — 15.50
Cucuruz nou, „ „ „	13 cor. 60 fil. — 13.80
Ovăș, „ „ „	16 cor. 15 fil. — 16.70
Rapiță, „ „ „	35 cor. 20 fil. — 35.80

II.

Producte.

— Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și în bani gata. —

Unsoare de porc, dela	150 cor. — 151 cor.
Slănină,	131 cor. — 140 cor.
Cartofi,	— cor. — fil. — —

Spirit, „ 55.— cor. — 56.—

III.

Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch),
(Prima calitate ungară).

Bătrâni	— — — fileri kilogramul
Tineri	137—138 fileri kilogramul

Redactor responsabil:

VASILE MACREA.

Tip. «Pop. Rom.» Budapest, István-ut 11.

Cancelaria arhitectului

I. NIGA

ARAD, STRADA ARCHIDUCELE IOSIF NUM. 1.

Telefon 275.

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, ca specialist în ritul nostru oriental, edifică și restaurează biserici în mod artistic, trimite schițe și proiecte de spese gratuit.

„BOCȘANA“

institut de credit în Bocșa-montană.

Concurs.

Direcțiunea institutului de credit și economii „Bocșana“ în Bocșa-montană (Német-Bogsán) publică concurs cu termenul de a se subșterne suplilele până la 31 August a. c. la direcțiunea institutului, pentru ocuparea postului de

cassar

împreunat cu un salariu anual de cor. 1200, precum și tantiema statutară.

Reflecții au să dovedească absolvirea vre-unei școale comerciale, praxă îndestulătoare pentru independența absolută în ale contabilității.

Cei ce posed pe lângă limba maternă și cea maghiară și germană vor fi preferiți.

Dela celce va fi ales se pretinde cautiune de cor. 600 care sumă, se va fructifica la institut cu 6 procente sau aceeași sumă în hârtii de valoare — eventual și în realități.

Dupa serviciu neexceptionabil de de un an se pune în prospect întărirea definitivă.

Postul are să fie ocupat nemijlocit după alegere.

Bocșa-montană (Német-Bogsán), din ședința direcțiunii ținută la 27 Iulie 1907.

DIRECȚIUNEA.

„RACOȚANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚIUNI

în Șeica-mare (Nagy-Selyk) Nagy-Küküllő m.

Filiale: Mediaș și Elisabetopole.

Primește depuneri spre fructificare și dă deponenților 5 procente până la 500 cor., pentru depuneri stabile dela 500 cor. în sus cu abdicere de 30 zile 5 și jumătate procente. Darea de venit după capitalele depuse o plătește institutul separat.

Depuneri până la 3000 coroane — să pot ridica și — după starea casei — să plătește fără abdicere.

Depuneri și ridicări se pot face pe cale poștală și să expediază franco.

Tot asemenea acordează credite cambiale, personale, hipotecare și de lombard în modul cel mai culant.

Direcțiunea.

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret! Vindecă și în viorează pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a să da împrejurări, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, fiuturi de ureche bătute de inimă, sgârciuri de inimă, astma, auzul greu sgârcinri de stomac, lipsa poștei de mâncare, răceală plămâni și picioare, reumă, podagră, ischis, udul în pat, influența insomnic, epilepsia, circulația nereguată a sângelui și a multor alte boale cari la tractare normală a medicului să vindecă prin electricitate. — În cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii, cari prețuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-seretrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constat zadarnică rog a proca aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul «Volta» de oare-ce «Glasul Volta» atât în Germania câtși în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice e recomandată în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 8.—

folositor la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6.—

folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. Expedițiile prin centru și locul de vânzare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapest,
V/25 Strada Vadász 34 colțul.

„BIHOREANA“

Institut de credit și economii, societate pe acții

ORADEA-MARE.

Pe baza autorizării primite dela adunarea generală ordinară, ținută la 27 Februarie 1907. în care s'a decis urcarea capitalului social al institutului dela 600,000 la 1,200,000 coroane, oferim pentru subscriere, respective pentru cumpărare, acțiunile de emisiune nouă neoptate de acționarii vechi până la termenul fixat, pe lângă condițiunile următoare:

1. Prețul unei acții de emisiune nouă, conform valorii reale de azi constatate cu privire la fondurile de cari dispune institutul, se fixează în sumă de 240 coroane, din care 200 coroane se adaugă cătră capitalul social, iar restul de 40 cor. după detragerea speselor emisiunii, se adaugă la fondul de rezervă.

2. Prețul de emisiune se plătește în cinci rate treilunare astfel, că deodată cu insinuarea pentru cumpărare se plătesc dela fiecare acție câte 48 cor. adică Patruzeci și opt cor. ca prima rată din prețul de emisiune, iar ratele următoare de câte 48 cor. dela acție să plătesc coform dispoziției §-lui 10 din statute tot la perioade de câte trei luni.

Fiecare acționar are însă drept să plătească mai multe rate, sau toate ratele înainte de termen.

În lipsa de plată a ratelor la termenele fixate se aplică dispozițiile §-lui 10 din statute, în sensul cărora acția ne plătită se anulează și în locul aceleia se emite un nou titlu de acție, iară ratele plătite cad în fovorul fondului de rezervă.

3. Acțiunile noave după plățirea tuturor ratelor vor participa la toate beneficiile și se vor bucura de toate drepturile ce posed acționarii vechi, dar la dividendă participă numai cu începutul dela 1 Ianuarie 1909.

Dela plățirea ratelor până în 1 Ianuarie 1909. acționarii primesc după ratele plătite 4 1/2% procent interese, iară după ratele restante plătesc 6% interese de întârziere.

Eliberarea acțiilor noave va urma numai după plățirea prețului întreg al acelor, iară până atunci fiecare acționar primește un titlu provizor de acții, în care se induce plățirea tuturor ratelor din prețul de emisiune.

4. Declarațiile pentru subscrierea, respective cumpărarea acțiilor din emisiunea nouă, sunt de a se trimite subscrise în toată regula dimpreună cu prima rată de 48 coroane dela acție la adresa institutului cel mult până în 30 Septembrie 1907 st. n.

Formular pentru declarații de subscriere la cerere espedăm imediat la adresa tuturor, cari doresc să cumpere acții din emisiunea nouă a institutului nostru.

Subscrierile de acții se vor lua în considerare în seria precum au sosit acelea la institut prin urmare la caz, dacă s'ar subscrie mai multe acții, de câte a rămas neoptate și direcțiunea va uza de dreptul său să reducă numărul acțiilor subscrise, reducerea se va face astfel, că acționarii, cari s'au insinuat mai timpuriu, vor avea prioritate față de aceia, cari au subscris mai târziu acții din emisiunea nouă.

Oradea-Mare, 11 Iulie 1907.

Direcțiunea

institului de credit și economii

„BIHOREANA“